

† ANDREI

*Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului,
Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului*

„Eroi au fost, eroi sunt încă...”

 dată cu Praznicul Împărătesc al „Înălțării Domnului”, în România este sărbătorită și „Ziua Eroilor”. Odinioară era celebrată cu mult fast, dar, pe măsură ce sentimentele de prețuire față de Țară și față de eroi au slăbit, ea nu mai este sărbătorită cu aceeași dăruire. Poate și faptul că în perioada comunistă nu s-a mai ținut, a dus la această situație. Eu consider că ar trebui cultivat din nou sentimentul dragostei față de eroi și față de Țară.

Interpretată teologic, „Ziua Eroilor” ne spune că eroii n-au pierit: așa cum Mântuitorul, biruind păcatul, iadul și moartea cu moartea Lui, după Înviere S-a înălțat la cer, așa și ei, prin moartea lor jertfelnică, s-au mutat în eternitatea cea fericită.

În primul război mondial au murit aproape un milion de români, iar Tratatul de la Versailles prevedea ca mormintele eroilor să fie întreținute și să li se dea cinstea cuvenită. În România, Decretul-Lege nr. 1693/4 mai 1920 a stabilit ca Ziua Eroilor să fie sărbătorită la Înălțarea Domnului. De mormintele eroilor se îngrijea Societatea „Mormintele Eroilor căzuți în război”, înființată în 1919, și transformată ulterior în Societatea „Cultul Eroilor” și așezată sub patronajul Reginei Maria.

În 1940, Societatea „Cultul Eroilor” devine „Așezământul Național Regina Maria”, care a ridicat multe monumente și mausolee pentru eroi. După instalarea regimului comunist prin Decretul 71/1948, Ziua Eroilor a fost stabilită pe 9 mai, iar Decretul 117/1975 prevedea ca Ziua Eroilor să fie sărbătorită pe 9 mai, și, în același timp, să fie prăznuită și „Ziua Independenței de Stat a României și a Victoriei asupra Fascismului”.

După căderea în 1989 a totalitarismului, Ministerul Apărării Naționale a stabilit în 1990, din nou, Ziua Eroilor de Înălțarea Domnului. La 26 octombrie 1991, sicriul cu osemintele Ostașului Necunoscut sunt readuse în Parcul Carol, acolo unde au fost așezate și în 1923, cu o ceremonie religioasă deosebită.

Sfântul Sinod a hotărât încă din 1920 ca Ziua Eroilor să fie sărbătorită de Înălțarea Domnului și a consfințit prin alte două hotărâri sinodale, din 1999 și 2001, ca ziua aceasta să fie proclamată sărbătoare națională bisericească. În anul acesta ea va fi sărbătorită pe 25 mai.

Spuneam că, din nefericire, în mediul nostru laicizat, sărbătoarea nu mai este trăită cu aceeași intensitate ca odinioară. Noi încercăm să reprimem în suflete dragostea față de țară și de eroii care și-au dat viața pentru ea. Foarte multă lume cuprinsă de grijile zilei de astăzi nu mai meditează la trecutul eroic de ieri și nici nu o mai interesează. Îl voi cita pe academicianul Ioan-Aurel Pop care zice așa: „În ceea ce ne privește nu încetăm să spunem că trecutul înseamnă viață, viață trecută, dar care, pentru cei care au trăit-o, a fost la fel de vie ca a noastră. Din respect pentru ei, trebuie s-o tratăm și noi ca și cum ar fi aievea, s-o «restaurăm» cu responsabilitate, s-o prețuim și, mai ales, s-o cunoaștem”¹. Ba, aș adăuga eu, când e vorba de eroi, e clar că și-au trăit viața mai intens ca noi.

Cinstirea eroilor are și o dimensiune educativă. Eroii iubiți de popor ajung și în legende. Ion Agârbiceanu spunea în acest sens: „Poporul, un popor întreg, niciodată nu trece în legendă, nu înconjoară cu aureola sfințeniei, nici pe tiran, nici pe demagog, nici pe cel încântat de sine însuși, nici pe marele simulator. El simte aurul din sufletul cuiva, cum simte magnetul fierul ascuns. Și acest aur sufletesc absolut necesar, pentru a rămâne în amintirea și cultul poporului, e dragostea dezinteresată și jertfa pentru semenii tăi mai mici, mai neputincioși, dar măreți luați în colectivitate”².

De dorit ar fi ca șirul lor să nu se sfârșească, ci pe noi care trăim mai mult sau mai puțin mediocru, să ne determine să trăim eroic. Nu așa zic și versurile din „Pui de lei” a lui Ioan Nenițescu? „Eroi au fost, eroi sunt încă! Și-or fi în neamul românesc! Căci ruși sunt ca din tare stâncă! Români ori și unde cresc”.

¹ Ioan Aurel Pop, *Din mâinile valahilor schismatici...*, Litera, 2011, p. 354.

² Ion Agârbiceanu, *Meditație în septembrie*, Editura Dacia, Cluj, 1971, p. 41.

DIN SUMAR:

- Concluziile conferinței internaționale „Sfântul și Marele Sinod - Eveniment eshatologic sau normalitate canonică” (Cluj-Napoca, 26-28 aprilie 2017) – PR. PATRICIU VLAICU.....(p. 2)
- Despre dragostea de țară – ALEXANDRU NEMOIANU.....(p. 3)
- Noul Protopop al Protopopiatului Cluj II – PR CRISTIAN BACIU (p. 3)
- Sfântul Mucenic Nicolae de Metsovo, martir din neamul aromânilor – PR. CĂTĂLIN PĂLMARU.....(p. 4)
- Binele pe care-l voiesc – AUREL SASU.....(p. 4)
- Cardinalul Nguyen van Thuan... – PROTOS. BENEDICT VESA... (p. 5)

Concluziile conferinței internaționale „Sfântul și Marele Sinod - eveniment eshatologic sau normalitate canonică?” (Cluj-Napoca, 26-28 aprilie 2017)

Pr. Conf. Patriciu Vlaicu

Facultatea de Teologie Ortodoxă și Centrul de Studii Nomocanonice al Universității Babeș-Bolyai, cu sprijinul Secretariatului de Stat pentru Culte și a Centrului Ortodox de Studii și Cercetări „Dumitru Stăniloae”, Paris, au organizat în perioada 26 - 28 aprilie 2017, cu binecuvântarea IPS Andrei, Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului, conferința internațională intitulată „Sfântul și Marele Sinod - eveniment eshatologic sau normalitate canonică?”.

În cadrul acestei manifestări academice au fost prezentate și dezbătute principalele aspecte legate de deciziile Sfântului și Marelui Sinod al Bisericii Ortodoxe care a avut loc în insula Creta, în perioada 19 - 26 iunie 2016.

După un moment marcat de Corala „Psalmodia Transilvanica”, prin interpretarea unor cântări pascale, Preacucernicul Părinte Decan Pr. Prof. Universitar Dr. Vasile Stanciu, în calitate de gazdă, a mulțumit invitaților pentru prezență și a subliniat angajamentul Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca în a sprijini corectă receptare a acestui eveniment istoric și pentru a-i ajuta pe studenții și clericii formați în această instituție să înțeleagă importanța manifestării comuniunii la nivelul Bisericii întregi.

Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei, în calitate de Profesor al Facultății și arhipăstor, membru a Delegației Patriarhiei Române la Sfântul și Marele Sinod, în cuvântul de binecuvântare, a arătat că părinții sinodali, prin mărturia comuniunii și prin documentele adoptate, au păstrat credința dată „odată pentru totdeauna”, împlinind chemarea Sfântului Apostol Iuda (cf. Iuda 1, 3).

Părintele Prof. Univ. Dr. Ioan Chirilă, Președintele Senatului Universității „Babeș-Bolyai”, a transmis mesajul de salut al D-lui Rector Academician Ioan-Aurel Pop și a subliniat importanța pe care o acordă Universitatea activităților centrelor de cercetare și inițiativelor care ancorează activitatea academică în realitățile cu care societatea și instituțiile ei se confruntă.

În cuvântul introductiv al Conferinței, Părintele Conf. Univ. Dr. Patriciu Vlaicu a subliniat faptul că Sfântul și Marele Sinod, eveniment pregătit pe durata a mai bine de 100 de ani, este rezultatul manifestării coresponsabilității Bisericilor Autocefale față de provocările cu care se confruntă Biserica Ortodoxă în contextul actual. Această conferință se înscrie în procesul complex de comunicare și receptare, specific vieții sinodale.

Prima sesiune a fost dedicată înțelegerii modului în care Bisericile autocefale au participat la pregătirea Sfântului și Marelui Sinod precum și clarificărilor legate de modul de deliberare. Părintele Profesor Univ. Dr. Viorel Ioniță, membru în delegația Bisericii Ortodoxe Române, atât în întrunirile pregătitoare, cât și la lucrările Sfântului și Marelui Sinod, a prezentat modul în care Bisericile autocefale au participat la elaborarea documentelor dezbătute de Sinod. În decursul timpului, toate Bisericile autocefale și-au adus contribuția la clarificarea tematicilor. Sfântul și Marele Sinod a fost cadrul de precizare a ultimelor formulări prin dezbateri și adoptare.

Preacucernicul Părinte Profesor Alexander Rentel, de la Seminarul Sf. Vladimir din New York, a făcut o analiză a regulii consensului, din perspectivă canonică, subliniind nuanțele terminologice legate de consens și unanimitate și importanța corectei înțelegeri a acestor noțiuni și a implicațiilor pentru viața sinodală a Bisericii.

Cea de-a doua sesiune a fost dedicată înțelegerii modalităților în care sistemul sinodal se manifestă în Biserica Ortodoxă și a modului în care au evoluat ideile în documentele finale. Referatul Părintelui Profesor Constantin Rus, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Arad, a pus în evidență diferitele tipuri de structuri sinodale ale Bisericii Ortodoxe și modul în care acestea sunt înțelese din perspectiva dreptului canonic.

Părintele Conf. Univ. Dr. Irimie Marga, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Sibiu, a adus în atenție contribuția Părintelui Profesor Liviu Stan la pregătirea Sfântului și Marelui Sinod, calificând și clarificând principalele noțiuni în viziunea acestuia. Faza de receptare a lucrărilor acestui Sinod va fi cea care-l va așeza în una din categoriile consacrate ale manifestărilor sinodale.

Părintele Profesor Andrej Kuzma, din Warsovia, Polonia a prezentat evoluția ideilor în cadrul documentelor care privesc viața

internă a Bisericii. În această contribuție au fost puse în evidență principalele nuanțe care s-au dezvoltat de la etapele pregătitoare până la întrunirea Sfântului și Marelui Sinod. Preacucernicia sa a subliniat preocuparea avută în cadrul procesului pregătit pentru a nu lăsa semne de îndoială față de rigoarea credinței Bisericii Una, Sfântă Sobornicească și Apostolică.

Prin sesiunea a III-a s-a început analiza Documentelor Sfântului și Marelui Sinod. Documentul privind importanța postului a fost abordat de Precucernicul Părinte Lector Veniamin Goreanu de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din București și de Dl. Conf. Univ. Dr. Rastko Jovic, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Belgrad. Prima analiză a Părintelui Lector Dr. Veniamin Goreanu a prezentat modul în care practica postului s-a dezvoltat în Biserică și a adus în atenție unele decizii sinodale ale Bisericii Ortodoxe Române prin care a fost consolidată buna înțelegere a legăturii dintre post și viața duhovnicească, luând în considerare condițiile particulare în care se află anumite persoane. Preacucernicia Sa a arătat că documentul Sfântului și Marelui Sinod nu face alceva decât să precizeze și să susțină aspectele pastorale legate de post, pe care Bisericile autocefale le trăiesc deja.

În al doilea referat pe această temă, Dl Rastko Jovic, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Belgrad, a subliniat faptul că postul, ca o practică propusă și valorizată de Biserică, trebuie să fie înțeles în complexitatea ei și nu ca o obligație formală. Domnia sa a atras atenția asupra faptului că anumite formulări imperative riscă să evidențieze nuanțe care ar putea să ducă în timp la o neînțelegere a raportului dintre ceea ce Biserica propune și modul în care credincioșii asumă liber rânduiala.

Documentele privind autonomia și diaspora au fost analizate de Pr. Conf. Univ. Dr. Patriciu Vlaicu care a subliniat modul în care cele două documente sunt în conexiune cu temele autocefaliei și dipticelor. În această analiză a fost subliniat faptul că documentele încadrează autonomia în interiorul Bisericilor autocefale singurele competente să o confere. Părintele P. Vlaicu a evidențiat faptul că autonomia trebuie să fie înțeleasă ca o recunoaștere a unei maturități ecleziale a Bisericii din regiunea respectivă și că evitarea asumării evoluției de la autonomia bisericească la autocefalie poate provoca unele convulsii care pot duce la conflicte juridictionale dăunătoare comuniunii. Pentru situațiile excepționale documentul evidențiază rolul de mediator al Patriarhului Constantinopolului, vector de consens, care trebuie să-și exercite misiunea în conformitate cu practica panortodoxă în vigoare. Această practică este evidențiată de canonul 34 apostolic, care încadrează funcția primațială în regula consensului. Documentul privind *Diaspora* constată complexitatea contextului contemporan și nevoia ca această realitate, de răspândire a credincioșilor ortodocși dincolo de limitele teritoriale consacrate ale Bisericilor autocefale, să fie gestionată cu preocupare pastorală dar și cu atașament față de coerența canonică. Diferențele de opinie privind încadrarea canonică a disponibilității pastorale trebuie să fie depășite prin valorizarea Adunărilor Episcopale din fiecare regiune. Documentul Sinodului lasă posibilitatea proclamării unor Bisericilor autonome în Diaspora, dacă acest lucru este asumată de toate Bisericile Ortodoxe autocefale, în conformitate cu aceeași practică panortodoxă.

Cea de-a IV-a sesiune a fost dedicată documentului *Relațiile Bisericii Ortodoxe cu ansamblul lumii creștine* și a documentului *Taina Cununii și impedimentele la aceasta*. În cadrul primei intervenții Părintele Lector Universitar Dr. Cristian Sonea a prezentat diferitele forme de dialog în care Biserica ortodoxă este implicată și a evidențiat modelul de dialog propus de documentul Sfântului și Marelui Sinod. Este important să se înțeleagă că dialogul realizat pe temeiul credinței ortodoxe, nu poate fi catalogat nicidecum drept un ecumenism ideologic, fiind vorba de o mărturie responsabilă a Ortodoxiei.

Preacucernicul Părinte Lector Universitar Dr. Nathanael Neacșu de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Iași a subliniat importanța rigorii terminologice în documentele sinodale și a arătat că valorizarea dialogului pe fundamente ortodoxe trebuie să fie o preocu-

pare atât a ierarhilor și clericilor în general, cât și a mediului academic, pentru a-i sprijini pe toți credincioșii în înțelegerea adevăratei valori a dialogului ancorat în mărturisire ortodoxă.

Cea de-a treia intervenție a acestei sesiuni, a fost consacrată documentului privind *Familia și impedimentele la căsătorie*. În referatul prezentat, Dl Lector Universitar Dr. Iulian-Mihai Constantinescu a subliniat cele mai importante aspecte legate de modul în care documentul privind *Taina Cununii și impedimentele la aceasta* a evoluat de la perioada pregătitoare la lucrările Sfântului și Marelui Sinod. În privința căsătoriilor intercreștine și interreligioase, documentul sinodal este mai restrictiv decât cel din etapele pregătitoare, subliniind acrvia canonică prin care acestea sunt interzise, dar prevăzând că fiecare biserică autocefală are competența de a decide în legătură cu modul de asumare a iconomiei față de toate impedimentele. A fost subliniată și nevoia ca Biserica Ortodoxă să se implice în consolidarea valorilor creștine inclusiv la nivelul legislației civile actuale.

Cea de-a cincea sesiune a inițiat abordarea problematicei receptării Sfântului și Marelui Sinod. Dl Asistent Univ. Răzvan Perșea a evidențiat, cu trimiteri bibliografice precise, că în decursul istoriei încadrarea sinoadelor într-o categorie sau alta nu era în funcție de numărul participanților, ci de importanța deciziilor pentru viața Bisericii. Pe de altă parte, au fost aduse în atenție citate care dovedesc că persoanele ce contestă vehement formulările din documentul privind dialogul cu celelalte biserici și comunități creștine au folosit ele însele noțiunile pe care acum le contestă. De exemplu, formularea din documentul 6 care acceptă denumirea de biserică în accepțiune istorică a fost precizată în 1986 de însuși Pr. Prof. Theodor Zizis, unul dintre cei mai înverșunați contestatari ai folosirii acestei noțiuni în documentul oficial. În continuare, referatul a pus în evidență faptul că Sfântul și Marele Sinod nu a ieșit din cadrele deja statornicite de Sfinții Părinți și de Tradiția canonică pentru manifestările sinodale.

În al doilea referat al acestei sesiuni Părintele Lector Univ. Dr. Emilian-Iustinian Roman a subliniat aspectele disciplinare legate de dezbaterile pe marginea documentelor Sfântului și Marelui Sinod, făcând referire la importanța corectei înțelegeri a raportării la Tradiția canonică și la prevederile statutare și regulamentare. Arhiepiscopia Iașilor a constatat cu durere că unii clerici au ieșit din comuniunea eclezială prin nepomenire dar chiar dacă deciziile de constatare a acestei separări pronuță oprirea de la slujire, este lăsată posibilitatea reintegrării în slujire dacă persoanele în cauză vor reveni asupra deciziei lor de a rupe comuniunea cu Biserica Ortodoxă Română.

În ultima sesiune, dedicată receptării Sinodului din Creta de către Bisericile Autocefale, Părintelui Profesor Dr. Alexei Kshutashvili de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Tbilisi, Georgia, a prezentat aspectele care au fost luate în considerare de Biserica Gergiei pentru a decide neparticiparea la Lucrările Sfântului și Marelui Sinod, iar Conf. Dr. Panteleimon Kalaitzidis a făcut o analiză a nivelului de receptare a Sfântului și Marelui Sinod în Bisericile Ortodoxe autocefale.

După convocarea Sfântului și Marelui Sinod, Biserica Georgiei a formulat unele amendamente la documentele finale și a desemnat membrii delegației, dar în ultimele zile a luat decizia de a nu participa. Motivul principal al acestei neparticipări este absența de la Sinod a altor Bisericilor autocefale. În ceea ce privește problema căsătoriilor mixte conferențiarul a evidențiat că Biserica Georgiei nu contestă competența Bisericilor autocefale de a decide liber în privința aplicării iconomiei, inclusiv la căsătoriile mixte, dar nu dorește ca documentul să le menționeze. Din acest motiv a acceptat inițial participarea la Sinod, deși nu semnase documentul privind Familia. Biserica Georgiei a semnat documentul privind dialogul Bisericii Ortodoxe cu ansamblul lumii creștine deoarece ea nu respinge dialogul, rămânând angajată în dialogurile cu celelalte biserici.

Ultima intervenție, cea a D-lui Panteleimon Kalaitzidis, a adus în atenție stadiul general actual al receptării Sfântului și Marelui Sinod subliniind aprecierile dar și dificultățile de comunicare și asumare aduse în atenție de personalități marcante din diferite Bisericile autocefale.

Fiecare sesiune de comunicări a fost urmată de dezbateri foarte deschise, în cadrul cărora s-au făcut observații și referiri în legătură cu referatele susținute, dar și față de celelalte documente neabordate prin rapoarte distincte.

Concluziile generale care s-au evidențiat în urma prezentărilor și dezbaterilor ce au avut loc pe parcursul celor trei zile ale conferinței sunt:

- Sfântul și Marele Sinod și documentele adoptate se încadrează întru totul în tradiția dogmatică și canonică a Bisericii Ortodoxe.

- Sinodalitatea trebuie valorizată în toată complexitatea ei, fiind cadrul de rezolvare a tuturor problemelor cu care se confruntă Biserica.

- Comunicarea susținută și coerentă atât din punct de vedere doctrinar, cât și canonic, este deosebit de importantă în procesul de receptare a Sfântului și Marelui Sinod al Bisericii Ortodoxe.

Tableta lunii

Despre dragostea de țară

Alexandru Nemoianu
(Statele Unite)

Există în momentul de față două tendințe, și am putea spune, încă mai exact, două ispite, de-a stânga și de-a dreapta, în exprimarea relațiilor cu realitatea covârșitoare numită „țară”. Iar în spațiul românesc, după cum se știe, „țară” este și patria, dar și țărișoarele - vai, din Maramureș și până în Țara Almăjului.

Ispita „de-a stânga” află de bine să ponegrească tot ce se referă la „țară”. Tot ce este românesc, conform acestor înverșunați, este rău, superficial, neautentic, înapoiat etc. Aceste generalități negative sunt rostite cu glas tare, fără drept de apel, cu anume bucurie și, culmea, cu aerul unor înțelepciuni speciale. Este o manifestare de, cum ziceam, înverșunare fără argument: afirmație și atât.

Este de spus că orice generalitate, orice afirmație „la gramadă”, este din capul locului suspectă. Ce înseamnă „tot”? Cine sunt acești „toți”? Care este relația dintre înverșunării cu pricina și restul, acei „toți”?

Fără îndoială cei căzuți în asemenea strășnicie ar trebui să își facă, din când în când, un examen de conștiință, ar trebui să se privească în oglindă și, de vor putea fi sinceri, măcar atunci când sunt singuri, vor vedea capcana căreia i-au căzut pradă.

Dar, în plus de asta, cei care se avântă în asemenea aproximații intelectuale sunt chiar cei care pierd. Deci cei care s-au erijat în procurori, avocați și judecători sunt cei care arată întunericul lor interior. Căci capacitatea de a produce doar venin arată frustrare, oportunism, infantilism răzgâiat și neputință existențială. Chiar venite din partea unor opozanți din temperament, asemenea afirmații arată lașitate, ranchiună și elementară lipsă de bun simț. Acești oameni practică cu pasiune autoflagelarea degradantă.

Cumva în contrast, dar un contrast de coloratură, nu de fond, se află cei care promovează un sovinișm tribal, înveșmântat în fraze sforăitoare, neconvingătoare și goale de conținut. Mai grav, acești nefericiți leagă dragostea de țară de o anume și vremelnică stăpânire administrativă sau o anume ideologie. Acești indivizi sunt stăpânitori ai sistemului de injurii, amenințări și promotori ai unei neputincioase uri față de alte neamuri sau față de minoritari.

Toți cei pomeniți mai sus nu înțeleg adevărul elementar rostit de către P.P. Carp: „primul semn al lipsei de civilizație este intoleranța”.

În privința dragostei de țară se cuvine a urma calea de mijloc, calea de aur, echilibrul, care chiar este una dintre cele mai emoționante trăsături ale caracterului colectiv românesc. Mai trebuie să ne amintim că, pentru Români, „țara” înseamnă unitate în diversitate, că frumusețea întregului este suma contribuțiilor fiecărei „țări” românești, din Maramureș și până în „Valea Almăjului”.

În unul dintre eseurile sale, intitulat „Stindardul Lumii”, G.K. Chesterton spunea că prezentul și viitorul unei „țări” sau ale unui loc vor putea fi garantate doar printr-o dragoste „având substrat transcendent și fără motiv pământesc”. Această înțelegere este în legătură consecventă cu cele spuse de Părinții pustiei: „frumusețea este în tot locul, dar ea se dezvăluie doar dragostei”. Doar în acest chip dacă vor cinsti oamenii un „loc” sau o „țară”, acestea vor putea deveni demne de viață și de moarte.

Spunea tot Chesterton: „Roma a fost îndrăgită de oamenii ei nu pentru măreția ei, Roma a căpătat măreție pentru că oamenii ei au iubit-o”.

Iar despre ce înseamnă dragostea de loc, Duiliu Zamfirescu ne deslușește că, „nu este nici judecată și nici prejudecată, este un sentiment”. Ca toate sentimentele esențiale, el trebuie cultivat cu discreție, încăpățănare și hotărâre indestructibilă.

În taina sfântă a inimii noastre s-ar cuveni să avem sinceritatea de a rosti, măcar din când în când: țara, țara, țara.

Noul protopop al Protopopiatului Cluj II

Pr. Cristian Baciu

În prezența Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, marți 25 aprilie 2017, în Paraclisul Seminarului Teologic Ortodox din Cluj-Napoca, a avut loc festivitatea de retragere din postul de protopop la Protopopiatul Cluj II a părintelui Gheorghe-Dragoș Braica și totodată instalarea în acest post a părintelui Alexandru-Constantin Ciui. La eveniment au participat consilieri de la Centrul Eparhial, profesori din învățământul teologic și preoții din cadrul Protopopiatului Cluj II.

Părintele Gheorghe-Dragoș Braica a îndeplinit misiunea de protopop în perioada 15 februarie 2009 - 1 mai 2017 și va activa în continuare ca preot paroh la Parohia „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” din cartierul Grigorescu, municipiul Cluj-Napoca, unde a construit împreună cu credincioșii săi biserica parohială. În cuvântarea festivă rostită de Părintele Mitropolit Andrei, Înaltpreasfințita Sa a spus: „părintele Braica este un om de caracter, de echilibru și bun simț și în toate împrejurările a știut să dea celui cu cinstea - cinste, celui cu vama - vamă, celui cu teama - teamă, după cum spune Sfântul Apostol Pavel, și a mers pe linia înaintașilor”. În semn de apreciere și de cinstire pentru misiunea desfășurată în slujba Bisericii, Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei i-a acordat părintelui Braica cea mai înaltă distincție a Mitropoliei noastre - Crucea Transilvană pentru clerici.

Părintele Alexandru-Constantin Ciui a absolvit Seminarul Teologic Ortodox din Cluj-Napoca și este licențiat al Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, specializarea Teologie Pastorală. În cadrul aceleiași facultăți a absolvit și Masteratul la specializarea Teologie Sistematică-Biblică. Are o vechime în preoție de 10 ani și gradul II profesional. Timp de 7 ani a fost preot la Parohia Nimigea de Sus, Protopopiatul Năsăud, iar de 3 ani este preot la Parohia „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din Cluj-Napoca, unde a fost admis prin examen. Părintele Ciui s-a remarcat în această perioadă prin

activitățile cu copiii și tinerii și prin rezultatele obținute în toate ascultările pe care le-a îndeplinit, pe lângă misiunea de la parohie: responsabil cu cateheza parohială în Protopopiatul Năsăud, coordonatorul proiectelor catehetice „Hristos împărtășit copiilor” și „Alege școala!”, corespondent al postului de Radio Renașterea.

În cadrul festivității de instalare s-a citit Decizia Chiriarhală de numire a părintelui Alexandru-Constantin Ciui în postul de protopop la Protopopiatul Cluj II, apoi Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei a oficiat hirotesia părintelui Ciui întru protopop și i-a acordat distincția de iconom stavrofor.

Protopopiatul Cluj II are în componență cele 48 de parohii din municipiul Cluj-Napoca și pe cei 102 preoți care slujesc la aceste parohii și la unitățile militare, medicale și școlare din capitala Transilvaniei.

Având în vedere importanța municipiului Cluj-Napoca în plan social-economic, Protopopiatul Cluj II este unul dintre cele mai importante protopopiate ale Eparhiei, fiind nevoie în continuare ca preoții să se implice în activitățile pastorale, educaționale, culturale și social-filantropice.

Sfântul Mucenic Nicolae din Metsovo, martir din neamul aromânilor 400 de ani de la moarte

Pr. Cătălin Pălimaru

Historia Balcanilor se împletește cu istoria unui popor fără o țară anume ci mai degrabă răsfirea pe teritoriul unor state precum Serbia, Macedonia, Croația, Albania, Bulgaria sau Grecia. E vorba de ceea ce numim în mod generic aromâni sau vlahi, în realitate însă o populație compozită formată din aromânii propriu-ziși, dar și din macedoromâni, meglenoromâni, cuțovlahi sau morlaci. La origine sunt popoare de limbă latină, formate din vechile populații geto-dacice romanizate de la sud de Dunăre care au migrat și s-au răspândit în întreaga peninsulă balcanică. Motivul acestei vaste migrații e strâns legat de natura ocupației lor principale: păstoritul oilor. Vlahii au fost oameni de munte care coborau periodic spre ținuturi favorabile pășunatului. Au întemeiat peste tot comunități înfloritoare, cu tradiții străvechi, cu port, limbă și creații populare ce le conferă nota de identitate. Deși de pildă în Moscopole, cel mai mare oraș al Balcanilor (azi în Albania), cu 60.000-70.000 de locuitori pe la anul 1760, majoritari de etnie aromână, existau la acea vreme 40 de biserici, o academie, o tipografie mare, ateliere și școli meșteșugărești, de-a lungul timpului vlahii s-au dovedit mai degrabă exponenții unei culturi orale, predată prin viu grai din generație în generație. Însăși limba lor, mult înrudită cu româna, în condițiile unei populații limitată la statutul de enclavă, a supraviețuit doar prin transmitere orală în perimetrul familial. Se fac astăzi eforturi mari pentru salvarea acestei limbi, vorbită în momentul de față doar de cei mai în vârstă. Își revendică astăzi apartenen-

ța la această etnie oameni răspândiți în întreaga lume, fără a mai cunoaște însă limba părinților. Chiar și în biserică, vlahii nu au avut propria lor limbă liturgică, ci au slujit mereu în limba țării în care trăiau.

În Grecia, spre exemplu, există câteva comunități tradiționale vlahe, situate în zone de munte și populate mai ales vara. Localitățile aromâne au fost mereu comasate în ținutul Epirului și în munții Pindului. Cea mai importantă așezare locuită în majoritate de vlahi rămâne, în Grecia, Metsovo (Aminciu pentru aromâni), un loc situat între Epir și Tesalia, pe o rută comercială importantă ce traversa munții Pindului. Cu o istorie străveche, Metsovo va intra în secolul XV sub ocupația otomană, localnicii păstrându-și însă mai departe credința și tradițiile, foarte puțini dintre ei trecând la islam. Dar vor trebui să facă față vicisitudinilor vremii, cel puțin sub aspect social.

Nicolae Basdanis, viitorul martir, s-a născut la Metsovo în ultima parte a secolului XVI, într-o familie de aromâni, conform istoricilor. În căutarea unui trai mai bun, va pleca de timpuriu la Trikala, la peste 50 de km de casă, unde va lucra ca ajutor de brutar într-un oraș majoritar musulman. Se adaptează însă la noile condiții, își face prieteni și relații în mediul musulman, fiind chiar ademenit de turcii înstăriți și educați ai orașului să treacă la islam, în schimbul unui alt statut social. Lipsit de

experiență și copleșit de ideea de a face parte din elita comunității musulmane a orașului, tânărul Nicolae trece la islam. Apostazia îi provoacă însă mari remușcări, motiv pentru a se întoarce la Metsovo în dorința de a reveni la credința ortodoxă a părinților săi. E și un prilej de a se adânci în viața duhovnicească. Acasă este primit cu căldură, trăiește un timp retras, dar se reintegrează apoi în viața de zi cu zi a concitadinilor săi. Erau totuși vremuri grele iar oamenii, și mai ales tinerii, făceau cu greu față condițiilor de trai. De aceea se angajează în slujba unor cărași care asigurau material lemnos orașului Trikala. În cursul unei astfel de călătorii este recunoscut de un bărbier turc, probabil o veche cunoștință, care remarcă abandonarea de către Nicolae a portului specific musulman, obligatoriu pentru adepții islamului. Cetățeanul turc recurge la șantaj, pretinzându-i lui Nicolae o anumită cantitate de brad, livrată anual, în schimbul tăcerii lui cu privire la apostazia de la islam a tânărului din Metsovo. Nicolae acceptă târgul, terifiat de ideea că cei denunțați autorităților turce pentru apostazie erau condamnați la moarte. Se întoarce la Metsovo, frământat de gânduri; cere povățuire preotului din localitate, care-l determină să refuze șantajul și să asume cu bărbăție consecințele. Îl pregătește duhovnicește pentru o declarație publică a lepădării de islam și a întoarcerii la Hristos. Pregătirea era necesară pentru a evita o nouă cădere de la credință. Tânărul Nicolae se întoarce la Trikala, refuză târgul cu bărbierul turc și, în consecință, e denunțat autorităților otomane. Judecătorii musulmani caută să-l ademenească, însă Nicolae, surprinzător pentru un tânăr de vârsta lui, declară liber și pe deplin

convins: „M-am născut creștin, sunt creștin și creștin vreau să mor”. Este condamnat la moarte și ars în piața publică din Trikala pe 17 mai 1617. Un creștin evlavios, plătindu-i pe turci, adună ce mai rămăsese din trupul său ars. Acesta zidește capul sfântului într-un perete al casei. Un an mai târziu, un alt creștin, cumpărând casa de la cel dintâi, zărește o lumină neobișnuită pe acel perete și, săpând, găsește capul mucenicului. Îl

va dăruia mănăstirii Varlaam de la Meteora unde se găsește și astăzi în raclă de argint. La această mănăstire, în prezența tuturor stareților de la Meteore, se face mare prăznuire la data de 17 mai, așa cum mare prăznuire se face și la Metsovo, la Trikala, Grevena, Ioannina sau în alte locuri din Grecia. Vlahii îi poartă o mare evlavie și și-l revendică ca pe un sfânt din neamul lor. Pe la anul 1800, la Metsovo, în mănăstirea Sfântului Ierarh Nicolae al Mirelor, s-a construit un paraclis închinat noului mucenic. Mănăstirea nu este populată, însă este vizitată de turiști și pelerini. Biserici închinat lui s-au ridicat în diverse zone ale Epirului sau Tesaliei. Mulți credincioși dau mărturie despre minunile trăite prin intervenția sfântului martir Nicolae. Oficial a fost canonizat la 28 noiembrie 1988, dar slujba lui a fost compusă și editată încă de la 1757 de Nicolae Kyrkos. Două secole mai târziu, o nouă slujbă îi va compune monahul Gherasim Mikragianannitul, tipărită în 1968.

Sf. Nicolae din Metsovo rămâne în analele istoriei ca un exponent al poporului vlah și o ofrandă adusă de acesta lui Dumnezeu. El cade victimă terorii otomane, care a produs multă suferință, în decursul a câteva secole, creștinilor din peninsula Balcanică. Suferința și jertfa lor au stat sub semnul Crucii lui Hristos dar au germinat peste timp și semințele revoluțiilor de eliberare de sub turcrație.

Breviter

Binele pe care-l voiesc...

Aurel Sasu

Surprinzătoare și plăcută este prezența Arhimandritului Bartolomeu Valeriu Anania într-o carte recent apărută sub semnătura lui Adrian Nicolae Petcu: *Preoți ardeleni pătimitori în temnițele comuniste* (Editura Argonaut, Deva, 2016). Despre ce este vorba? Gheorghe Zemora, preot paroh în parohia Vulcan I, este arestat în 1947, „în cadrul măsurilor generale de triere”, eliberat (1948) la intervenția Mitropolitului Nicolae Bălan, declarat, mai târziu, element dușmănos al clasei muncitoare și trimis (1951), împreună cu fiica cea mică, în domiciliu obligatoriu, în satul Mănăstirea, județul Călărași. Intervenția Mitropolitului Sebastian Rusan al Moldovei pe lângă prim-ministrul Petru Groza, pentru mutarea lui la Cluj, la fiica cea mare, rămâne fără urmări. Aceleași rezultate le au memoriile adresate Episcopului Andrei Magieru, în același an, și Prezidiului Marii Adunări Naționale, în 1954. Explicația oficială? „Este dușman al regimului nostru și, în caz de reîntoarcere”, va avea „influență asupra credincioșilor” și „ar putea desfășura activitate propagandistică nefavorabilă”. În 1955, părintele se adresează direct Patriarhului Justinian. Scrisoarea către Ministrul Afacerilor Interne, Pavel Ștefan, este redactată de Valeriu Anania, în obșnuitul stil protocolar, dar subtil-imperativ.

Domnule Ministru,

Din încredințarea Sanctității Sale Patriarhului Justinian, respectuos Vă trimitem alăturat cererea preotului Zemora George, din comuna Mănăstirea, raionul Oltenița, recomandată Dvs. pentru o rezolvare favorabilă.

Cabinetul S[anctității] Sale Patriarhului Justinian

București, 7 aprilie 1955

/Secretar,
Arhi[man]d[rit]
V. Anania

Rezoluția Ministrului pe adresa purtând antetul Patriarhiei Române: „Să fie ridicate restricțiile domiciliare”.

Curioasă este această semnătură de „secretar”, știut fiind faptul că, în 1955, V. Anania era Director al Bibliotecii Palatului Patriarhal. La fel de curioasă este și folosirea apelativului „Sanctității Sale” pentru „Preafericirii Sale”, titlu care, deși justificat istoric, e mai puțin utilizat în ortodoxia românească. Explică ceva aceste curiozități? Fără îndoială, da! Mai întâi, relația specială a tânărului Arhimandrit cu „Patriarhul meu” și, în al doilea rând, devoțiunea plină de recunoștință pentru omul cu o uriașă putere de muncă, bun organizator, diplomat abil, conciliant și generos, căruia, la „drumuri lungi”, poetul îi recita din versurile sale.

Iată ultimul gest de dragoste înlăcrimată la înmormântarea Patriarhului iubit (1977), cel care-i trimisese, în detenția de la Ploiești, propria căciuliță de lână pe care o purta, în camera lui, la reședința patriarhală. Pe dealul Mitropoliei, carul mortuar oprește pentru o ectenie. Valeriu Anania însoțește sicriul deschis, în marginea căruia se afla pieptenele defunctului. Îl ia și „piaptână barba albă odihnită pe piept, fără grabă, ca într-o mângâiere”. Era ultimul gest de admirație publică. La câteva zile află că directorul Administrației Patriarhale „desprinsese (deja) de pe perete portretul oficial al celui dispărut” și-l aruncase după ușă. Două lumi față în față: cea a iubirii care sanctifică și cea îndelung exersată a ingraturii. În epocă, pioasele trădări făceau parte din exercițiul ipocrit al salvării personale. Fidelitatea exemplară a lui Valeriu Anania față de patriarhul Justinian a fost una din marile biruințe asupra răului care, de câteva decenii, produsese deja, în societatea românească, simptomele unei paralizii morale de proporții.

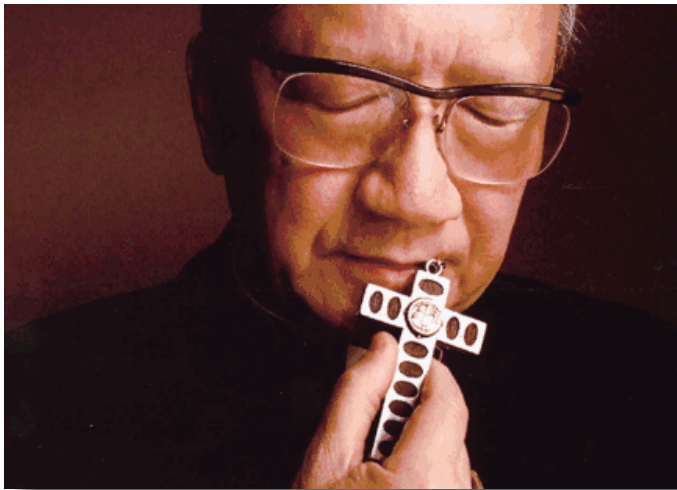
Cardinalul Nguyen van Thuan și drumul speranței

Protos. Benedict Vesa

Îmi accept crucea și o sădesc, cu propriile mele mâini, în inima mea. Dacă mi-ai permite să aleg, nu aș schimba nimic, pentru că ești cu mine! Nu mă mai tem, căci am înțeles. Eu Te urmez în patima Ta și în învierea Ta¹. Acestea sunt cuvintele cardinalului vietnamez Nguyen van Thuan, rostite în timpul detenției sale în închisoarea comunistă. Înțineric, izolare, singurătate, brutalitate, absurd. Toată această atmosferă a trăit-o din plin acest om al speranței din ziua în care, dintr-un arhiepiscop, s-a transformat într-un simplu prizonier. Dar, și-a asumat această stare de la un capăt la altul și a prefăcut oroarea închisorii într-un dar, paradoxal, al lui Hristos pentru sine. Și acest lucru se întâmplă odată cu schimbarea de accent, de pe propriile sale puteri spirituale pe neajudeja în acceptarea planului lui Dumnezeu pentru el.

Arhiepiscopul Francis Xavier Nguyen Van Thuan [în vietnameză: Phanxicô Xaviê Nguyễn Văn Thuận] se naște la 17 aprilie 1928, în partea centrală a Vietnamului, într-o suburbie a orașului Hue. Este cel mai mare dintre cei opt copii ai unei familii de catolici practicanți încă din secolul al 17-lea. Primește o educație religioasă serioasă datorată mai ales mamei Elisabeth, cu care întreține din fragedă pruncie discuții pe marginea Scripturii și a istoriei dureroase a creștinilor din Vietnam. Va manifesta pentru tot restul vieții sale evlavie deosebită față de Tereza Pruncului Iisus, evidentă în viziunea sa asupra vieții – atenția la detalii și la lucrurile aparent mărunte și, în consecință, încrederea că Dumnezeu din lucrările mici va face lucrarea Sa mare.

Intră la Seminarul Minor An Ninh la adolescența timpurie și își continuă studiile în filosofie și teologie la Seminarul Major Phu Xuan. După terminarea studiilor este hirotonit preot, pe 11 iunie 1953, de către Episcopul Urrutia. Va fi curând însărcinat să pastorească Parohia francofonă Sfântului Francisc, cu scopul de a înlesni trecerea de la o majoritate franceză la una vietnameză. La doar câteva luni după este numit capelan al Institutului Pellerin, la Spitalul Central și în închisorile provinciale. La scurtă vreme va pleca la studii la Roma, unde, între anii 1956-1959, la Universitatea Urbaniană, urmează studiile doctorale în drept canonic, pe care le termină cu o teză dedicată „Organizării capelanilor militari din întreaga lume”. La întoarcere acasă, este numit profesor la seminarul An Ninh din Hue, unde devine și rector. La 13 aprilie 1967, Papa Paul al VI-lea îl numește episcop de Nha Trang, primul episcop vietnamez în acest scaun. Programul său de viață și de pastorație este exprimat de motto-ul cu care își începe activitatea – *Gaudium et spes* – un apostolat al bucuriei și al speranței pentru întreaga sa viață. Activitatea sa de-a lungul alor opt ani în acest scaun episcopal se va concentra pe educarea viitorilor preoți, dar și pe perfecționarea celor deja existenți, pe catehizarea tinerilor, pe organizarea diverselor asociații parohiale și fondarea unor mișcări pentru dreptate și pace. Va scrie și șase epistole pastorale către enoriașii săi în jurul a diverse probleme contemporane, cu o vizibilă nuanță profetică. Va deține și numeroase funcții administrative locale, dar și externe. Pe 23 aprilie 1975, Papa Paul al VI-lea îl numește co-ajutor al Arhiepiscopului de Saigon cu drept de succesiune și, în același timp, Arhiepiscop titular de Vadesi. Din nefericire, regimul comunist nu aprobă această alegere și îl obligă să se întoarcă la Nha Trang. La întoarcere, este arestat, și, fără să fie judecat sau condamnat, este închis în închisorile comuniste din norul Vietnamului pentru mai bine de 13 ani. Aici va scrie cunoscuta lucrare „Drumul speranței” (*The Way of Hope*), o adevărată mărturisire și mărturie, în același timp, a credinței în Hristos și a speranței pentru toți creștinii vietnamezi și nu numai. Ziua de 21 noiembrie 1988 va însemna eliberarea sa, cu obligația domiciliului forțat în Casa Arhiepiscopală din Hanoi, fără permisiunea de a efectua vreo slujire pastorală. În martie 1989 își va vizita părinții vârstnici din Sydney, Australia, și va face o călătorie la Roma, unde se întâlnește cu Papa Ioan Paul II. Din nefericire, nu i se va mai permite să se întoarcă. Își va petrece ultimii ani din viață în exil, dar

cu inima sa prezent în sânul Bisericii din Vietnam și în mijlocul poporului său. Va susține de departe lucrarea socială și viața bisericască de acasă cu toate puterile sale. În tot acest răstimp primește diferite premii și recunoașteri ale misiunii sale. La 24 iunie 1998 este numit președinte al Consiliului Pontifical pentru Justiție și Pace, iar pe 21 februarie 2001 este numit cardinal al Bisericii Santa Maria della Scala de către Papa Ioan Paul al II-lea.

De la eliberarea sa din închisoare, a suferit șapte intervenții chirurgicale. Ultima dintre acestea a avut loc pe 8 mai 2002, la Centrul de Cercetare pentru Tumori din Milano, Italia. La câteva luni, Dumnezeu i-a pregătit marea trecere înspre tărâmul eternității în ziua de 16 septembrie 2002, la Roma.

Înrolarea în viața creștină înseamnă, mai înainte de orice, a-I urma lui Hristos în tot ceea ce El îți propune. Și, în mod deosebit, a-L urma pe Golgota. Este relativ ușor să fii credincios în vremuri de pace și bunăstare, dar este imperios necesar a-I urma în vreme de suferință. Crucea nu este doar un simbol, ci este însăși ființa vieții creștine. De două mii de ani încoace, creștinii serioși îl caută „pe Iisus Nazarineanul cel Răstignit” și abia după pe „Cel Înviat”. În același timp, experiența vieții ne arată că, din nefericire, nu mulți sunt cei care asumă acest lucru, urmându-i lui Hristos în orice condiții. Perioada comunistă, dincolo de absurditatea ei și mizeria morală pe care a adus-o, a scos la iveală chipuri de oameni care validează mesajul creștin și care ne conving de frumusețea viețuirii evanghelice în această paradigmă. Suferința îl face pe om adevărat, îl ferește de orice minciună și îl descoperă în toată splendoarea sa originală. Paradoxal, cei care au asumat această suferință, mărturisesc la unison experiența descoperirii fericii în lumina revelării lui

Dumnezeu acolo, în subteran. Și pentru cardinalul Nguyen van Thuan închisoarea a reprezentat „calea speranței”, nu doar pentru sine, ci pentru întreg poporul său și pentru toți cei care au trecut prin dramele regimului comunist. A devenit un far luminos și un punct de reper. De la el ne-a rămas și „decalogul” celor zece reguli de viață, borne indicatoare pentru cei care se uită către el. Le vom reda succint: „voi trăi prezentul la modul deplin; voi face deosebire între Dumnezeu și lucrările Lui; mă voi ține aproape de un singur secret: rugăciunea; voi vedea în Sfânta Euharistie singura mea putere; voi avea o singură înțelepciune: știința crucii; voi rămâne credincios misiunii mele în Biserică și pentru Biserică ca mărturisitor a lui Iisus Hristos; voi căuta pacea pe care lumea nu o poate da; voi repurta o revoluție prin reînnoirea în Duhul Sfânt; voi vorbi o singură limbă și voi purta o singură uniformă: caritatea; voi avea o venerație și o iubire specială: Fecioara Maria”². Cele zece principii par să fie zece borne pentru înțelepciunea crucii, cu relevanță specială și repercusiuni hotărâtoare pentru omul contemporan, în drumul către propria înviere.

De fapt, pentru Cardinalul Van Thuan, crucea a însemnat *dragostea care cucerește totul*, dragostea care învinge totul, dragostea care dă sens la tot ce ne înconjoară. În sinteză, dragostea este cheia lumii. Celor care îl chinuiau în închisoare și îl întrebau „Chiar ne iubești?”, le răspundea limpede „Da, chiar vă iubesc”. „Chiar și atunci când îți provocăm durere? Când suferi pentru că ești în închisoare fără proces?” „Uitați-vă la toți anii pe care i-am petrecut împreună. Desigur, vă iubesc!” „Și când vei ieși, vei cere poporului să ne găsească, să ne lovească și să ne rănească familiile?” „Voi continua să vă iubesc chiar dacă vreți să mă omorâți. De ce? Pentru că Iisus ne-a învățat să iubim întotdeauna, altfel nu mai suntem demni de a fi numiți creștini”³. Credința sa se identifica cu viața sa, iar viața sa nu era altceva decât drumul speranței prin și către dragoste. Dar dragostea nu era doar scopul și destinația, ci certitudinea prezenței lui Dumnezeu în inima sa, potrivit paradoxului evanghelic, „între deja și nu încă”. Ceea ce impresionează este tocmai forța generatoare și contagioasă pentru un popor suferind. Tocmai de aceea se transformă într-un personaj viu care validează dragostea drept motorul de funcționare a întregii lumii și cheia existenței sale. Omul este dacă iubește, iar dacă iubește, Dumnezeu este în el, în mădularele sale. Deviza sa „dragostea învinge totul” devine un ecou, o urmă, un îndemn, un testament viu...

Originalitatea icoanei *Împărătesele Irina și Teodora*, una din cele două piese cu care a participat la concurs, reiese din situarea cu finețe a liniei bizantine, evidențiată de veșmintele expresive și rafinate – componentă a epocii, menită să sublinieze statutul imperial –, în gramatica specificului românesc, cu accent pe tradiția brâncovenească, după cum însăși artista mărturisea.

Un festin vizual și duhovnicesc

Nicoleta Pălimaru

Biserica nu este alcătuită numai din sfinți. Toți membrii ei care duc o viață sacramentală au dreptul și datoria de a merge pe urma lor. De aceea, orice iconar ortodox care viețuiește după Tradiție poate crea icoane adevărate”, afirmă unul dintre cei mai importanți teologi ai icoanei, Vladimir Lossky, aserțiune verificată în mod fericit și în iconografia Mariei Corina Negreanu, participantă și anul acesta, cu două lucrări originale, la a VI-a ediție a *Concursului național „Icoana ortodoxă – lumina credinței”*, secțiunea pictură pe lemn, organizat de Patriarhia română.

Sursa originalității artistei Mariei Corina Negreanu se află în pliurile libertății din interiorul tradiției, asumate vizionar și amprentate de lucrarea Sfântului Duh.

Originalitatea icoanei *Împărătesele Irina și Teodora*, una din cele două piese cu care a participat la concurs, reiese din situarea cu finețe a liniei bizantine, evidențiată de veșmintele expresive și rafinate – componentă a epocii, menită să sublinieze statutul imperial –, în gramatica specificului românesc, cu accent pe tradiția brâncovenească, după cum însăși artista mărturisea.

Icoana înfățișează un diafan ce conduce feminitatea spre *andrea* (gr. *bărbăție*), cunoscut fiind faptul că majoritatea împărăteselor bizantine adoptau o mentalitate masculină în raport cu problemele de politică a imperiului – perceput ca un corolar al Bisericii –, dar, mai mult, după proclamarea sa ca împărăteasă, Irina a folosit titlul de „Irina, evlaviosul împărat”.

Semnificația teologică a icoanei constă în asocierea celor două nume, Irina și Teodora, care, dincolo de evantaiul uman al intrigilor, comploturilor, conspirațiilor și suspiciunilor, reprezintă rotunda biruință a Ortodoxiei, cinstirea sinceră și profundă a sfințelor icoane asigurându-le, până la un punct, o regență plină de succes, în condiții total nefavorabile, de exemplu pentru Teodora, al cărei soț, Teofil, era iconoclast. Nu doar evlavie și abilitate politică a celor două împărătese au impus „dogma venerării icoanelor”, cât mai ales legătura cu figuri importante de Sfinți Părinți, care prin solide argumente au fixat rosturile adânci ale icoanei.

În stilistica simțirii și gândirii artistei impresionează delicata și esențiala katabază - dublată de anabază - a Maicii Domnului între cele două împărătese. De altfel, atașamentul profund al Irinei față de Maica Domnului a determinat-o să-i închine Împărătesei cerului mănăstirea ctitorită de ea în insula Prinkipo.

Și de această dată primează sursele teologice în derularea muncii iconografice a Corinei Negreanu, întâlnite chiar și în detaliile icoanei.

În cealaltă icoană, închinată Sfinților Martiri din închisorile comuniste, Corina Negreanu nu înfățișează explicit chinurile și suferința martirilor, ci transmite starea lor de așteptare într-o răbdare, devenită propria noastră așteptare, sugerată de senzația de mișcare. Artistă îi face pe acești martiri să treacă prin fața ochilor privitorului, până la întâlnirea cu Hristos eshatologic.

Dacă în icoana Sfinților Împărătese accentul cade pe învățătura dogmatică, în icoana Martirilor e prezent Hristos eshatologic. Fețele liniștite ale martirilor și mărturisitorilor, precum și corporalitatea transfigurată punctează împăcarea fără rest cu ei înșiși, dar și cu o lume ce i-a smuls în chip samavolnic din cursul firesc al vieții. Prezența grațiilor, subțindu-se până la transparență și anulând astfel contururile unui spațiu al cruzimii și torturii fizice și morale, ține de o subtilitate a artistei. În registrul icoanei, elementul definitoriu îl semnifică persoana patriarhului Iustinian, ce deschide o nouă perspectivă interpretativă: în condiții de prigoană, Biserica a rămas vie împreună cu Întâistătorul ei.

Aș încheia aceste succinte observații, care ar putea prelungi vizual, întregind, tema icoanei, cu o mărturisire a IPS Bartolomeu, unul dintre cei care odinioară, în vreme de prigoană anticreștină, se afla în spatele grațiilor: „Viața de închisoare, oricum, se îndură greu. Nervii sunt puși încontinuu la încercare, iar situațiile-limită se pot ivi la tot pasul”.

¹ *Five Loaves and Two Fish*, Pauline Books & Media, 2003, p. 48.

² <http://www.nguyenvanthuan.com/tenrules.html>.

³ *How faith survived in a Communist prison* (extracts from the late Cardinal Francis Xavier Nguyen Van Thuan's address – „Experiencing God's liberating power” - given at a religious education conference in Los Angeles in 2002), AD 2000, Vol. 16, 4 (2003), p. 10.

Creștinism și democrație¹

Adrian Papahagi

Creștin-democrația este o viziune creștină asupra democrației. Ea recunoaște în valorile democratice principii creștine secularizate, trecute într-o ordine lumească. Fundamental, creștin-democrația își propune să armonizeze cetățenia spirituală cu cea pământescă și credința religioasă cu crezul civic.

În această viziune, drepturile omului sunt fondate pe demnitatea persoanei. Omul e demn fiindcă natura sa nu e pur animalică, ci poartă o pecete divină. Spiritualitatea umană e de sorginte dumnezeiască; în chipul omului se recunoaște chipul lui Dumnezeu. Viața însăși este un dar de la Dumnezeu.

Din demnitatea persoanei umane decurg drepturile omului: libertatea, egalitatea, fraternitatea. Toate acestea sunt înscrise în firea omului. Omul este înzestrat cu libertate, și tocmai pentru aceasta poruncile divine îi cer să acționeze responsabil. Regulile de bază ale conviețuirii sociale se regăsesc în Decalog: să nu ucizi, să nu furi, să nu depui mărturie mincinoasă...

Egalitatea oamenilor nu este sinonimă cu indistincția, ci înseamnă egala demnitate în fața lui Dumnezeu. De aici preceptul de bază al democrației: toți oamenii, indiferent de rasă, sex, avere sau rang, au drepturi egale în fața legii. Toți au dreptul să participe la viața publică, să li se reprezinte interesele, să aleagă și să fie aleși.

Fraternitatea este tot o poruncă creștină. Dacă oamenii nu ar avea aceeași origine dumnezeiască, nu ar exista nici un temei să se considere frați, ci doar membri ai aceleiași specii. Fraternitatea se exprimă prin solidaritate cu semenii. De aceea, viziunea creștină nu încurajează interesul individual, egoist, ci solidaritatea persoanelor umane egale în demnitate.

Creștin-democrația este, așadar, aplicarea în politică a principiilor creștine, care oricum au trecut în trama democrației, și nicidecum un amestec impur între credință și ideologie, între sacru și profan, între cele care se cuvin cezarului și cele cu care îi suntem datori lui Dumnezeu.

Asemenea celorlalte doctrine democratice, creștin-democrația își găsește rațiunea de a exista în apărarea drepturilor și libertăților omului. Nu e vorba doar de libertăți cetățenești, care derivă dintr-o orânduire politică sau socială, ci de drepturi fundamentale, imanente naturii umane, care nu au doar fundament juridic, ci metafizic. Legea este chemată să le ocrotească, dar natura lor transcende legea: astfel, o lege care ar îngradi libertatea de expresie sau de conștiință ar contraveni naturii omului ca ființă demnă și liberă. A separa drepturile omului de libertate – deci, implicit, de risc și de responsabilitate – este o tentație populistă specifică ideologiilor de stânga. A separa libertatea și riscul de natura fraternă și solidară a omului este o ispită individualistă, caracteristică derivelor drepte.

În chipul omului strălucește chipul lui Dumnezeu. Demnitatea persoanei umane provine din dumnezeirea fiecăruia dintre noi. Însuflețită de credința în acest adevăr fundamental, creștin-democrația merge mai departe decât ideologiile moderne în apărarea ființei umane, de la concepția în pântecul mamei până la moartea naturală.

Demnitate înseamnă de fapt umanitate deplină. Fidel umanismului integral, pentru a folosi formula lui Jacques Maritain atât de dragă Părintelui Stăniloae, personalismul creștin se opune, așadar, reducerii omului la individul care își urmărește egoist profitul, sau la elementul anonim dintr-o mare masă socială. Omul nu e nici electron liber, nici moleculă a unui imens organism, ci ființă unică și irepetabilă.

Demnitatea persoanei umane presupune libertate civică, prosperitate chiar, dar nu se reduce la ele. Exemplele martirilor lagărelor de exterminare, gulagului și închisorilor comuniste demonstrează că poți fi demn în mizerie și privat de libertate. În înțelegerea creștină, demnitatea nu se rezumă deci la simptomele ei materiale sau juridice. Democrația este însă datoare să ofere condițiile fizice ale demnității. Chiar dacă un om sărac poate fi demn, un regim democratic e chemat să elimine pe cât se poate sărăcia; deși un om acuzat pe nedrept poate rămâne demn, democrația trebuie să combată nedreptatea.

Demnitatea umană transcende libertatea civilă, prosperitatea sau coeziunea socială, dar totodată le conferă un sens superior. O politică prea puțin reprezentativă și o justiție ineficientă perpetuează sărăcia și nedreptatea, afectând demnitatea umană. Cei puternici își croiesc singuri un regim de privilegii și impunități, iar cei slabi ajung la cheremul asistenței statului. Nici unii, nici ceilalți nu mai sunt demni: unii își pierd chipul în supa sărăciei și în griul unui trai amar, ceilalți capătă trăsături de animal de pradă.

Demnitatea umană nu poate fi pe deplin garantată decât de un stat fondat pe principii morale și etice. Efortul nu e doar legislativ, ci și pedagogic: legislație, dar mai ales educație. Creștin-democrația propune, așadar, o reformă însoțită de o pedagogie de durată, nu o revoluție.

În definiția celebră a lui Toma din Aquino, „dreptatea este voința constantă de a da lui Dumnezeu și fiecăruia ceea ce li se cuvine”. Dreptatea este astfel o virtute creștină, un act continuu de voință, care potențează înclinația înnăscută către bine. Prin natura umană, prin demnitatea fiecăruia, oamenii au drepturi – unele naturale (*ius naturale*), precum viața, libertatea, egalitatea, altele sociale, contractuale. Dreptul este chemat să consfințească drepturile naturale și să amenajeze restul raporturilor umane, în perpetuă schimbare, pe măsură ce apar realități sau nevoi noi. Formalizarea dreptului devine Justiție – imparțială, dar rigidă și moartă în litera tipărită. De aceea, intervine spiritul legii, elementul necontractual, nescris; duhul dreptății transcende litera legii.

Pentru a nu avea un sistem judiciar fosilizat și inadecvat, este esențial ca dreptatea și justiția, adică virtutea și funcționarea ei legală, să coincidă. Pentru aceasta, legile trebuie să fie drepte și justiția imparțială. În comunism, de pildă, legile privind proprietatea sau diversele libertăți erau nedrepte; justiția era, în mare măsură, o continuă batjocură la adresa dreptății, iar mulți dintre opozanții regimului au fost judecați și condamnați prin mimarea grotescă a legalității.

Fideli principiilor profesate, creștin-democrații nu pot deosebi dreptatea de justiție fără să-și trădeze tradiția. Nu întâmplător, creștinismul s-a împletit încă din primele secole cu dreptul roman, transferând în dreptul canonic și în cel civil valorile Evangheliei. Iată de ce creștin-democrația s-a opus întotdeauna fărădelegii totalitare și statului de non-drept, suferind în egală măsură sub nazism și comunism.

Pe scutul Democrației Creștine italiene era gravat, cu majuscule, un singur cuvânt: LIBERTAS. Pentru creștin-democrați, libertatea este strâns legată de adevărul preceptelor evanghelice: „Adevărul vă va face liberi”, spune Mântuitorul (Ioan 8, 32). Nu există libertate în neadevăr, în amăgire sau minciună. Înainte de a fi un drept civil, libertatea este interioară. Ea vine din cunoașterea adevărului, din urmarea dreptății, din asumarea responsabilității – cu alte cuvinte, din depășirea ignoranței și a minciunii, a fărădelegii și a lipsei de răspundere pentru sine și ceilalți. Libertatea nu este o stare naturală și nu se reduce la autonomia de mișcare sau de inițiativă, ci își impune prin voință limitele responsabilității și ale valorilor. Din perspectivă creștină, așa cum tâlcuiesc mai toate textele *Filocaliei*, un

hoț, un calomniator, un politician veros nu sunt cu adevărat liberi, chiar dacă se află în stare de libertate.

Într-o societate creștină, cum și-o dorea inclusiv un T.S. Eliot, libertatea este, așadar, o virtute, nu doar un punct dintr-un contract social. Ca orice virtute, ea cere efort asumat, luptă, perseverență. După cum arată Mihai Neamțu, libertatea poate părea o povară, pe care mulți ar dori să o lepede în schimbul siguranței și bunăstării iluzorii cu care totalitarismul ispitește constant societatea umană. Dar „povara libertății” se cuvine purtată, întrucât doar ea garantează demnitatea umană și ridică o națiune spre cetățenie, adică spre participare politică reală la treburile cetății. Așa cum Hristos a refuzat oferta diavolului în pustie, oferind lumii libertatea, se cuvine să refuzăm și noi ispita diavolului în istorie, ascultând avertismentele profetice ale lui F.M. Dostoievski.

Pentru creștin-democrați, libertatea face obiectul unei pedagogii, a unei cateheze politice continue. Ea este legată de valori și posibilă doar prin cultul adevărului. Liberalii reduc adesea libertatea la libertatea presei, libertatea de a întreprinde, libera circulație – cu alte cuvinte, la libertățile civile. Un clasic precum Hayek vede drumul către servitute în cheie economică – lectură extrem de corectă, dar insuficientă. Creștin-democrația ridică înțelegerea libertății în zona morală, spirituală, vorbind despre minciună și răutate, nu doar despre drepturi și reglementări. După cum se vede în România, libertățile nominale nu înseamnă și libertatea reală a națiunii, mințită și ținută departe de rolul ei legitim.

„...Papahagi reprezintă o linie politică formidabilă în viața publică românească, chiar dacă debilitatea intelectuală și mediatică a acestei vieți împiedică publicul să înțeleagă și să aprecieze ce se întâmplă de fapt și care e miza geopolitică a unei cărți și a unei poziții precum cea reprezentată de Papahagi. Iată cum stau lucrurile:

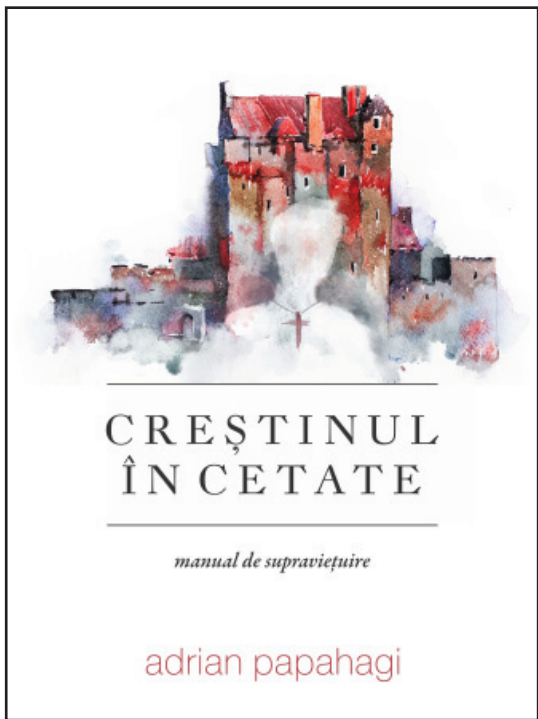
Ne place sau nu, România e situată pe o linie de clivaj civilizațional și geopolitic. În perioada următoare, resurgența forțelor de la Răsărit va crea o presiune imensă asupra spațiului public românesc. Va fi un război propagandistic, ideologic și cultural fără precedent, purtat cu mijloace și tehnologii pe care istoria nu le-a cunoscut până acum. Principala țintă și locul unde va avea confruntarea ideologică majoră va fi religia; mai precis, Creștinismul, sau interpretarea sa ideologică. Și mai precis: Ortodoxia. Și mai precis: Biserica Ortodoxă Română, prin clerul și credincioșii săi. Pentru încă cel puțin o generație, România va bascula sau nu geopolitic, în funcție de locul unde se va așeza centrul de greutate și clivajul în strategia de a diviza BOR într-o ramură pro-occidentală, care se identifică cu familia europeană, și o ramură anti-occidentală, care se identifică cu orice, dar nu cu tradiția europeană occidentală.

Dacă privim lucrurile în această lumină, înțelegem imediat care este formidabila miză geopolitică a poziției lui Papahagi. Dincolo și în plus de esența convingerilor religioase profunde ce o animă, această dimensiune politică este ceea ce stârnește interesul, admirația și susținerea unora ca mine, care privesc lucrurile, așa cum spunem, nu cu ochiul teologic, ci cu cel politic. Papahagi și grupul de intelectuali cu care este asociat reprezintă în acest moment principala forță doctrinară care articulează defensivă în fața strategiei ce vizează factorul religios și ecleziastic ca instrument și câmp al războiului neconvențional, ideologic și informațional, cu mize geopolitice majore în Estul Europei. Linia de rezistență a acestui sector din frontul ideologic ține în acest moment de ei și de modul în care vor lucra cu Biserica. Iar întreaga linie a frontului, așa cum știm din teoria strategiei, este întotdeauna la fel de tare în ansamblul ei, pe cât de tare este cel mai vulnerabil sector al său.

Ne place sau nu, recunoaștem sau nu, Cetatea este sub asediu, iar apărarea ei este intrinsec legată de religie și, mai precis, de interpretarea pe care creștinismul și tradiția sa o vor lua în sfera publică românească. Adrian Papahagi, prin cartea de față și prin întreaga sa prezență publică, nu doar că atrage atenția asupra acestor realități inconfortabile, dar oferă și elementele doctrinare ale unei posibile defensive, desfășurate solid și coerent, în dublul plan al convingerilor individuale și al acțiunii colective”¹.

¹ Fragmente din volumul *Creștinul în cetate: Manual de supraviețuire*, Iași: Doxologia, 2017.

¹ Din prefața prof. Paul Dragoș Aligică (Univ. Washington) la volumul *Creștinul în cetate: Manual de supraviețuire*, Iași: Doxologia 2017, pp. 15-17.

Secularizare și neutralitate religioasă: provocări contemporane la adresa Bisericii

Prof. univ. Gheorghios Mantzaridis

nul din filosofii antici spunea că „investigarea (cercetarea, vizitarea) termenilor este începutul educației” [ἀρχὴ παιδείσεως ἢ τῶν ὀνομάτων ἐπίσκεψις]¹, un îndemn să cunoaștem ce înseamnă conceptele pe care le folosim ca să pricepem bine și să ne putem înțelege mai bine între noi.

Secularizarea, oricât de ciudat ar părea, are un înțeles întru totul creștin. Când Mântuitorul spune „Dați Cezarului cele ce sunt ale Cezarului și lui Dumnezeu cele ce sunt ale lui Dumnezeu” (Mt 22, 21), El face o secularizare a puterii împăratului, care în cultul imperial era cinstit ca Dumnezeu. Iar Hristos spune că Dumnezeu este altcineva decât împăratul. Chipul de pe moneda pe care i-au arătat-o fiind cel al împăratului, celor care au venit la El să-L întrebe dacă să plătească sau nu impozitul, El le spune să dea împăratului cele ce-i aparțin, banii și cele care privesc banii, iar lui Dumnezeu să-I dea ceea ce-I aparține Lui, ceea ce-L închipuie pe El, adică chipul Lui, omenirea întreagă creată „după chipul lui Dumnezeu”. Chipul lui Dumnezeu este în omul întreg, iar chipul împăratului este pe monedă. Această separație, între cele ale cezarului și cele ale lui Dumnezeu, este în mod limpede o temă creștină, în mod clar cuvânt al lui Hristos. Secularizarea nu exista și nici acum nu prea există în religiile orientale. Este necreștin și anticreștin, idolatrie, să-i faci un cult împăratului, unei reprezentări, unei vaci, sau, știu și eu, unui tabu, unei zeități...

Așadar, secularizarea a avut un sens creștin la început. Însă una e secularizarea aceasta, cu înțeles creștin, și cu totul altceva este secularizarea ca ideologie, adică despărțire a Bisericii de chestiunile publice, de convingeri și de viața de zi cu zi a oamenilor. Această secularizare este ideologică, o secularizare impusă, fără legătură cu Tradiția creștină. Deformarea secularizării se face în numele unui așa-zis proces istoric, însă este, de fapt, o ideologie care se impune...

Desigur, omul, pe parcursul istoriei sale, de multe ori uită de Dumnezeu și secularizează și lucrurile dumnezeiești. Acesta este o decădere și o înțelegere greșită a secularizării creștine, care nu poate să fie acceptată de către Biserică ca ceva corect. Adevărata secularizare, despărțirea lui Dumnezeu de lucrurile lumesti, are un sens creștin.

Cu cel de-al doilea sens, cel ideologic, secularizarea antropocentrică, a separării vieții omului de Evanghelie și de credință, s-a dezvoltat după Evul Mediu, odată cu Renașterea, cu Iluminismul etc. Această secularizare a ajuns să se întoarcă împotriva creștinismului și a creat anumite valori: libertatea, egalitatea, fraternitatea etc. Dar aceste valori, ale Iluminismului sunt de fapt ca niște coji ale adevărilor creștine. Cine a vorbit mai mult despre libertatea omului decât creștinismul? La libertate am fost chemați... Frățietatea prin excelență e cea creștină, comunitatea creștinilor, așa cum este ea reflectată în Faptele Apostolilor, de exemplu. Și dreptatea este, de asemenea, o virtute prin excelență creștină. Așadar, în numele libertății, dreptății, toleranței religioase etc., în numele acestor lucruri, acestor înțelesuri, acestor termeni, acestor învelișuri fără conținutul creștin, au fost făcute cele mai mari crime. Au avut loc ghilotinări, revoluția franceză... Iar cele mai mari crime au avut loc și mai au încă loc în numele unor valori cu nume creștin, dar care și-au pierdut, desigur, conținutul, și care s-au desprins de tradiția creștină.

Această secularizare, vânzare sau trădare a conținutului duhovnicesc al valorilor create de creștinism este cea care predomină în ultimul timp. Iar lumea a crezut că în acest fel poate trăi eliberată de religie. Dar s-a constatat că religia nu este înlăturată – a existat concepția că în secolul XX religia este o ipoteză epuizată, nu doar în comunism, ci și în capitalism –, ci se reînsuflește. Încă de la sfârșitul secolului XX și odată cu secolul XXI este revalorizată și reînviată religia. Iar azi avem o manifestare prin excelență a religiei, mai ales a religiilor orientale, ceea ce-i obligă pe oameni să vorbească despre religie ca despre un factor de bază al societății omenesti, fie pozitiv, fie negativ, intrând, astfel, într-o epocă a post-secularizării. Timpurile postmoderne devin astfel totodată și postsecularizate.

O a treia soluție s-a încercat, inclusiv în spațiul nostru, să se întrevadă, și anume așa-zisa *neutralitate religioasă*. Dar sintagma însăși este înșelătoare și lipsită de conținut. Ce înseamnă *neutralitate religioasă*? Religie neutră, care poate fi? Nimicul, adică zero este neutru... Dar nimicul, adică zero capătă sens, greutate, doar atașat fie unui număr pozitiv, fie unui număr negativ. În mod fundamental, neutralitatea religioasă fie e negare a religiei, cum e ateismul, fie este, într-o situație anume, o disoluție a oricărei

religii, fie o religie sau concepție religioasă personală care încearcă să se suprapună peste religiile existente. Adică este vorba de o dizolvare a religiozității, care ajunge să aibă ca factor chiar pe cel care introduce religia. Neutralitatea religioasă constă în a condamna sau dezaproba alte religii, adică îi face o nedreptate religiei, și sfârșește prin a fi ori antireligioasă, ori nihilistă. Expresia *neutralitate religioasă* nu are substanță, nu înseamnă nimic altceva decât descompunere. În mod real, unde vedem o astfel de tendință și expresie a neutralității religioase, se înțelege că este vorba de o degradare, iar nu acceptare a unei stări sau experiențe a umanității. Căci toate religiile - chiar dacă noi nu considerăm creștinismul ca fiind o religie, ci Revelație, care presupune și o accepțiune sau un mod de interpretare religioase – sunt o experiență teaurizată de-a lungul veacurilor, care este întotdeauna folosită omului căci este umană. Dacă vrem să înlocuim acest adevăr tradițional cu un adevăr individual, al aceluia care vor să conducă într-un loc, atunci nu facem nimic altceva decât să sacrificăm diacronicul temporalului, sacrificăm ceea ce este comun în numele a ceva individual. Neutralitatea religioasă este un nihilism, căci nu poate exista decât atunci când deagregăm totul și nu mai avem nimic altceva de susținut, decât propriul eu și eul fiecărui om, în sensul de a face fiecare ceea ce vrea, iar societatea, comunitatea devine o junglă.

Altceva este toleranța religioasă, care are de a face uneori cu neutralitatea religioasă, dar pentru a fi cu

adevărat obiectivă, ea trebuie să fie egal deschisă față de toți. De exemplu, în Grecia spunem că religia dominantă este Ortodoxia. Dar este o realitate! Ce să facem? Așa stau lucrurile. Susținătorii justiției vor impunerea acceptării egalității religiei dominante cu celelalte religii. Dar egalitatea nu înseamnă nivelare, ci a-i acorda unui grup ceea ce-i aparține. Aristotel ajută în acest sens prin afirmația sa că egalitatea înseamnă a-i conferi omului ceea ce este conform puterilor și obișnuințelor lui. Dacă-i dai unui uriaș o bucată de pâine, iar unui pitic îi dai o bucată de pâine de aceeași dimensiuni, îl nedreptățești pe uriaș, pentru că el are nevoi speciale. Așadar, conform nevoilor cuiva și situației în care se află trebuie să-i acorzi ceea ce este drept, egal raportat la situația în care se află, iar nu în mod egal raportat la o exactitate matematică. Egalitatea nu este determinată matematic, ci în permanentă raportare la cel căruia vrei să-i aplici egalitatea. Neutralitatea religioasă este așadar goală de conținut, iar toleranța religioasă constă în a-i conferi în mod egal fiecărei religii ceea ce-i corespunde și i se potrivește: foarte mult, mai mult, puțin, mai puțin; însă întotdeauna în mod just. Aceasta este dreptatea care poate fi obținută sau acordată, făcută într-un stat acceptabil.

Dar, atunci când îndepărtezi conținutul de coajă, de formă, și susții, divinizezi, absolutizezi tipul [gr. τύπον, adică *matrița, semnul, șablonul, modelul...*; este vorba de absolutizarea tipului în defavoarea prototipului, s.t.], devii fundamentalist. De exemplu, atunci când nu iubești, ci faci doar figurație [gr. σχήμα, adică *formă, figură, schemă, șablon, s.t.*] de iubire, faci dovezi de iubire tipic formale, exterioare, atunci ești fundamentalist. Când în numele iubirii acuzi pe alții deoarece nu sunt de acord cu tine, ești fundamentalist și consideri că împlinești porunca lui Dumnezeu și ai dragoste, când, de fapt, încalci porunca lui Dumnezeu și ai ură în tine.

Fundamentalismul este un mare pericol în viața religioasă și se poate înfiripa foarte ușor și ascuns în Ortodoxie. În numele unei litere, a unei scheme, poți deveni fundamentalist și să uiți esența creștinismului, a Ortodoxiei, iubirea, chiar față de dușman. Iar atunci când nu doar față de dușmani, ci și față de prieteni te porți cu ură, atunci ești fundamentalist.

Aș vrea să subliniez în mod deosebit ceva în legătură cu fundamentalismul. În vremea noastră, este dominant un fundamentalism științific. Adică, în numele științei, al unui așa-zis adevăr științific, se ajunge la respingerea a

orice: religie, tradiții, familie etc. Dar adevărul științific însuși este de așa natură că are mereu un caracter statistic: fiecare adevăr, fiecare teorie științifică, este doar statistic corectă. De aceea progresul științei constă în aflarea unei teorii mai bune, care să interpreteze mai multe lucruri decât cea anterioară, și care ascunde pe cea care va urma. Așadar, atașarea cuiva de o terminologie științifică, de formularea de la un moment dat a adevărilor științifice, condamnând concepțiile altora ca anacronice, înapoiate, este cel mai mare pericol astăzi, datorită locului important pe care știința îl ocupă în societate. Oamenii cred în știință și fac din știință o religie oficială, iar atunci când știința-religie devine normă, regulă de viață, atunci cu ușurință apare un fundamentalism științific extrem de periculos pentru om și pentru libertatea și demnitatea lui.

Neutralitatea religioasă este în estență forma unui astfel de fundamentalism, adică susține ceva înșelător pentru a respinge și a condamna lucruri care sunt valide de secole, considerându-le depășite și anacronice. Această idee de neutralitate religioasă, promovată în zilele noastre, amăgește prin himere atemporale. Neutralitatea religioasă este un fundamentalism politico-religios, care nu poate crea decât înșelare, iar nu stări etice (morale) pentru societate și oameni.

(Sursa: <http://www.pemptousia.gr/video/ekkosmikse-fsi-ke-oudeterothesis>)

Traducere din greacă de pr. Florin-Cătălin Ghiț

¹ Expresie a filosofului socratic Antistene, păstrată în scrierea lui Epictet intitulată *Teze* [Διατριβαι], I, 17, 2.

A plecat un Om, de o aleasă omenie și un profund caracter: Liviu Turdean (1935-2017)

Protop. Gheorghe Dragoș Braica

Ln general, omul este evaluat de către semenii săi, după ceea ce face în viață și după ceea ce lasă în urma sa. Cel cărui încercăm să-i dedicăm rândurile de mai jos a fost un om special, în sensul că, pe lângă ceea ce a lăsat pentru clujeni, și nu numai, a fost și un om de caracter.

Născut în anul 1935 într-o familie cu opt copii, a înțeles mai mult decât alți conducători de unități-firme greutățile angajaților. A parcurs toate etapele de învățământ, absolvind Facultatea de Comerț și Merceologie din București, cu o medie strălucită, fiind situat pe locul al doilea.

Peste 41 de ani director al întreprinderii de cosmetice „Farmec”, apoi al „Farmecului S.A.”, fiind cel mai longeviv conducător de întreprindere-firmă din țară. Aici s-au perindat peste o mie de oameni, azi efectivul este de aproximativ șapte sute de angajați care, lună de lună, își iau salariile fără întârziere. Firma este cu capital 100% românesc, ceea ce nu este simplu și nici ușor într-o piață atât de diversificată, cu așa mare concurență și uneori defavorizată. Este singura care nu s-a lăsat prinsă de mrejele dolarului și se „bate” în unele domenii de la egal la egal cu marile companii internaționale.

Produsele Farmecului au inundat toate „piețele” țării, iar peste hotare au ajuns în peste treizeci de țări.

A avut în subordinea sa mai multe generații care s-au bucurat de inteligența, calitățile sale manageriale, dar și de bunătatea sa. Știa să se aplece spre nevoile celuilalt, calitate sufletească moștenită și cultivată în casa „profesorilor” de la Grebenișul de câmpie, părinții Ilie și Susana. În angajările făcute se orienta ca la Farmec să fie cât mai mulți membri din aceeași familie.

Prin acest mod de conducere a format o echipă inimoasă de profesioniști, pentru care a fost mentor, sursă de inspirație, marcând destine și scriind una dintre cele mai de succes povești românești. Îl impresiona suferința semenului său și căuta să-i fie alături, ajutându-l. Pentru ca cele afirmate să aibă acoperire faptică aduc mărturia unei foste angajate a „Farmecului S.A.”, căreia i-a decedat soțul, și apoi fiica. S-a simțit „învinșă și nu mai spera în nimic”. Cu toate acestea, spune ea, „m-am trezit acasă cu o sumă importantă de bani trimisă de domnul Liviu Turdean, bani pentru înmormântare”. Câte drumuri o fi făcut Liviu Turdean prin spitalele Clujului interesându-se de angajații săi! La regretatul profesor Roman Vlaicu, unde era unul din muncitorii săi, la fostul conducător al Spitalului de Neurochirurgie, dr. Gheorghe Mureșan, care spunea: „de-ar fi toți ca el, am fi departe... O, e un om extraordinar!... m-a impresionat grija pentru oamenii săi”. Aceeași grijă pentru angajații Farmecului l-a dus la Primărie și la Spațiul Locativ ca să intervină pentru obținerea de locuințe.

A fost cunoscut - la vremea respectivă - cazul colegului de detenție al Preotului Gavril Relea, inginerul Aurel Baghiu, care dezvăluie încă o fațetă a „generalului Liviu Turdean”.

„Chinuit de singurătate, hulit de mulți dintre cei care-l cunoscuseră, nedorit și neacceptat să muncească”. Un om cu visele spulberate, Liviu Turdeanu vine ca un balsam în întâmpinarea vieții sale. În ciuda interdicțiilor de „partid” ale vremii, a avut curajul să treacă peste ele, să-i aprobe înscrierea la concursul pentru ocuparea postului de șef al Atelierului de proiectare și să-l numească în acest post.

Pentru succesele obținute și recunoscute în anul 2007 i s-a decernat titlul de „Senior al cetății”.

Liviu Turdean ne-a descoperit și o altă latură a caracterului său, mai puțin cunoscută de unii sau deloc de alții. Pe lângă faptul că duminica în biserică te bucura prezența lui, ce nu o puteai trece neobservată, în Postul Mare se mărturisea. A fost și consilierul bisericii „Sf. Ap. Petru și Pavel” – Grigorescu. S-a implicat în rezolvarea unor probleme importante, susținând și intervenind la forurile competente pentru obținerea celor două terenuri, unde s-a construit biserica „Pogorârea Sfântului Duh” de la Institutul de chimie și biserica „Întâmpinarea Domnului” din Parcul Farmec, care a fost și susținută financiar. De asemenea, și credincioșii bisericii „Sf. Gheorghe” de pe strada Donath, nr. 122, s-au bucurat de susținere financiară.

A plecat un om lăsând în urma sa o firmă bine construită și viabilă și un model de viață ce merită cunoscută și urmată. A plecat „părintele” Farmecului S.A. și a lăsat pe mâini bune. A plecat împăcat că lupta vieții n-a fost zadarnică.

Dumnezeu să-l odihnească!

Clevetirea – patimă de necinste

Dr. Vasile Rojueac

Lrintre multe patimi care tiranizează viața duhovnicească a credincioșilor se numără și clevetirea – o patimă de necinste, izvorâtă, așa cum spune Sfântul Ioan Scărarul, „din ură și din ținerea de minte a răului”¹, dar alimentată de diavolul, care, „de la început, a fost ucigător de oameni și nu a stat într-un adevăr [...] căci este mincinos și tatăl minciunii” (In. 8, 44). Această patimă produce multă tulburare între fiii lui Adam, tulburând grozav cetatea, familia și periclitând dragostea, onestitatea, onoarea, bucuria și prietenia între oameni. Același părinte bisericesc aseamănă clevetirea cu „o boală subțire, dar o lipitoare grasă, ascunsă și tănuțită, care sugă și seacă sângele iubirii”².

Cel care suferă de această maladie, nu-și dă seama că este bolnav, fiind un om ale cărui gânduri și fapte se întrepătrund cu cele ale diavolului, neștiind că lucrează împreună cu el și răspândește în lume neghina. Ca un fur, atât noaptea, cât și ziua, clevetitorul se străduiește să adune și să observe cât mai mult din slăbiciunile oamenilor, ca mai apoi, prin viclenie și prin răutate, îndemnat fiind de diavol, să le răspândească până la capătul pământului și, dacă s-ar putea, până la cer. Oricine i se împotrivesc sau îl dojenește, este socotit vrăjmaș, devenind, astfel, o posibilă victimă. Din păcate, cel clevetitor nu știe ce-i durerea sufletească, pentru că el, considerându-se perfect, crede că nu păcătuiește și nu are cine să-l judece pentru ceva, deci nu cunoaște suferința, nici întristarea de pe urma calomniei.

Reflectând la această patimă, psalmistul David se ruga: „Mântuiește-mă, Doamne, că a lipsit cel cuvios, că s-a împușinat adevărul de la fiii oamenilor. Deșertăciuni a grăit fiecare către aproapele său, buze viclene în inimă și în inimă rele au grăit. Pierde-va Domnul toate buzele cele viclene și limba cea plină de mândrie” (Ps. 11, 1-3), căci el știa că, „atunci când se ridică sus oamenii de nimic, nelegiuții mișună pretutindeni” (Ps. 11, 8).

Din punct de vedere psihologic, clevetitorul este o persoană destul de versată, agilă și perversă, urmărindu-și mereu scopul: ponegrirea celorlalți. Pentru el, cunoașterea și urmărirea unor slăbiciuni umane devine o plăcere, o desfătare, bântuind prin tot felul de locuri, pozând într-o persoană sociabilă și interesată mereu de „binele obștesc”; el este ca un șarpe, care, cu multă

vigilență și răbdare, cu ochii sclipitori, își urmărește prada. În aceste circumstanțe, foarte mulți îi cad pradă, chiar dacă sunt nevinovați sau naivi, deoarece, probabil, mulți au citit sau au ascultat, măcar o dată în viață, cuvintele pilduitoare: „Nu pune la cale răul împotriva aproapelui tău, când el locuiește fără grijă lângă tine” (Pilde 3, 29). Dar clevetitorul este surd și orb! El nu poate să înțeleagă uman, ci doar diabolic. Prin urmare, cel bun pe toate le vede bune și luminoase, iar cel rău pe toate le vede rele și întunecate, căci este o mare diferență între lumină și întuneric, între păcat și virtute, între răutate și bunătate.

Nimic nu-i scapă clevetitorului, căci preocuparea lui zilnică este: să asculte, să speculeze, să interpreteze, să distorsioneze vorbele, gândurile și faptele, să amplifice conflictele, să răspândească zvonurile și bârfele, prin urmare, să iasă în evidență prin elocința răului. Însă el nu-și dă seama că starea lui se înrăutățește din zi în zi, că e bolnav sufletește și că va da cândva socoteală pentru toate, înaintea lui Dumnezeu, Care a zis: „Nu judecați, ca să nu fiți judecați. Căci cu judecata cu care judecați, veți fi judecați, și cu măsura cu care măsurați, vi se va măsura” (Mt. 7, 1-2). Greș și cumplită este această patimă, căci ea întunecă mintea omului și-l face slujitor al diavolului, al răului, împotriva binelui, care vine de la Dumnezeu. Căci s-a zis: „Răul este lipsa binelui”.

Atât Sfânta Scriptură, cât și Sfinții Părinți au condamnat această patimă cumplită, care îl dezumanizează pe om, urâțindu-l și apropiindu-l de iad. Astfel, Sfântul Apostol Iacov ne atrage atenția cu privire la această patimă, spunând: „Limba: mic mädular este, dar cu mari lucruri se fălește! Iată puțin foc și cât codru aprinde! Foc este și limba, lume a fărădelegii! Limba își are locul ei între mädularele noastre, dar spurcă tot trupul și aruncă în foc drumul vieții, după ce aprinsă a fost ea de flăcările gheenei. Pentru că orice fel de fiare și de păsări, de târătoare și de vietăți din mare se domolește și s-a domolit de firea omenească, dar limba, nimeni dintre oameni nu poate s-o domolească! Ea este un rău fără astâmpăr; ea este plină de venin aducător de moarte. Cu ea binecuvântăm pe Dumnezeu și Tatăl, și cu ea blestemăm pe oameni, care sunt făcuți după asemănarea lui Dumnezeu. Din aceeași gură ies binecuvântarea și blestemul. Nu trebuie, frații mei, să fie acestea așa” (Iac. 3, 5-10).

În reflecția sa teologică, Sfântul Ioan Scărarul deplânge soarta celor clevetitori, numindu-i „controlorii cei răi ai altora sau contabilii aspri și amănunții ai greșelilor aproapelui”³. Spune acest părinte: „Chiar de ai vedea pe cineva greșind în ceasul morții, nici atunci să nu-l osândești. Căci necunoscută este oamenilor judecata lui Dumnezeu. Unii au făcut greșeli mari la arătare, dar au făcut lucruri și mai mari în ascuns. S-au înșelat deci iubitorii de osândiri, prinzând fum în loc de soare”⁴.

Este cunoscut faptul că cei care judecă pe aproapele lor se află în întuneric, având în ochii lor sufletești atât paie, cât și bârne, căci numai așa ne putem explica reacția lor: „bârfesc și ponegresc cu plăcere și cu ușurință învățăturile, sau faptele, sau împlinirile aproapelui, scufundându-se jalnic în duhul urii”⁵. Neliniștiți mereu și suspicioși, ei niciodată nu se pot bucura de ceilalți, considerându-i slabi, păcătoși, ciudați, naivi, nepricepuți la nimic și demni de dispreț. Însă această cugetare maladiivă se explică prin aceea că ei niciodată nu și-au adus aminte pe deplin de greșelile lor, de aceea judecă. Însă, ne avertizează tot Sfântul Ioan Scărarul: „A judeca înseamnă a răpi cu obrăznicie un drept al lui Dumnezeu. Dar a osândi înseamnă a-și pierde cineva sufletul”⁶.

Desigur, ca un remediu pentru această patimă cumplită, aducem cuvintele psalmistului David, rostite zilnic la rânduiala Vecerniei: „Pune, Doamne, strajă gurii mele și ușă de îngrădire, împrejurul buzelor mele. Să nu abați inima mea spre cuvinte de vicleșug, ca să-mi dezvinovățesc păcatele mele” (Ps. 140, 3-4).

Se povestește că o femeie era stăpânită de patima grăirii deșarte. Ea vorbea în dreapta și în stânga de rău pe vecinele sale. Preotul acelei parohii auzind aceasta a mers să o cercezeze. În convorbirea dintre cei doi, el a sfătuit-o să ia una din micile ei perne cu fulgi și să o verse în bățatură [curte], ca o mică jertfă materială, făgăduindu-i o mare răsplată duhovnicească. Femeia așa a și făcut. Preotul i-a spus apoi:

– **Strânge acum toți fulgii!**

– Una ca aceasta este cu neputință!, a răspuns femeia.

– Tot astfel, tu nu vei putea să aduni nici cuvintele pe care, în fiecare clipă, le împrăștii din gura ta, nici să întorci înapoi vorbirea ta de rău și bârfa la adresa vecinelor tale!

Femeia a fost uimită de această lecție practică, mai cu seamă când preotul a adăugat că, în ciuda neputinței noastre de a aduna cuvintele pe care le-am spus mai înainte și care „zboară”, Dumnezeu le adună pe ele și după aceasta ne va osândi în ziua Judecării⁷.

Însă, cel drept nu se tulbură cu firea atunci când este clevetit. El tace și rabdă ocară, căci n-are ce face, chiar dacă îl doare, bine știind că toate trec pe acest pământ. Dar, în singurătatea lui își spune, așa cum se tânguia și dreptul Iov: „Iar acum martorul meu este în ceruri și cel ce dă pentru mine bună mărturie este sus în locurile înalte. Prietenii mei își bat joc de mine, dar ochiul meu varsă lacrimi înaintea lui Dumnezeu. Căci acești puțini ani se vor scurge și voi apuca pe un drum de pe care nu mă voi mai întoarce” (Iov 16, 19-20; 22).

¹ SFÂNTUL IOAN SCĂRARUL, *Scara dumnezeiescului urcuș*, Cuvântul X, 1, în *Filocalia*, vol. 9, trad. din grecește de Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1980, p. 199.

² IDEM, Cuvântul X, 1, pp. 199-200.

³ IDEM, Cuvântul X, 10-11, p. 202.

⁴ IDEM, Cuvântul X, 9, p. 202.

⁵ IDEM, Cuvântul X, 13, p. 203.

⁶ IDEM, Cuvântul X, 15, p. 203.

⁷ Serafim ALEXIEV, *Tâlculire la Rugăciunea Sfântului Efreim Sirul*, trad. din limba bulgară de Gheorghita Ceocioi, Editura Sophia, București, 2011, pp. 53-54.

Secolul de aur al creștinismului

Prof. univ. dr. Mircea Gelu Buta

Secolul al IV-lea este unul dintre cele mai fericite pentru creștinism; poate cel mai fast. Întâi, pentru că din hrube și catacombe, după numeroase și sângeroase persecuții, mărturisitorii lui Hristos ies la lumină. Prin edictul de la Milan, religia cea revelată capătă drept de cetate datorită împăratului Constantin cel Mare, iar câteva zeci de ani mai târziu, sub Teodosie cel Mare, devine religie de stat. I se va afierosi chiar o nouă capitală, o nouă Romă – Constantinopolul, care de-a lungul timpului va veghea cu strășnicie asupra integrității dogmei creștine și a predaniilor. Secolul al IV-lea are doi împărați cu adevărat mari și creștini: pe Constantin și pe Teodosie. Însă are de rezolvat și problema a două mari erezii pe care Biserica le respinge succesiv prin sinoadele de la Niceea și Constantinopol; sinoade (ținute în anii 325, respectiv 381) care formulează Simbolul credinței așa cum îl rostim și noi azi în biserică. Crezul nostru ortodox prin care mărturisim că Dumnezeu este unul în ființă, dar ipostaziat în trei Persoane divine („Treimea cea de o ființă și nedespărțită”) și că Hristos este în aceeași măsură Dumnezeu și om desăvârșit, cele două firi ale Sale – divină și umană – coexistând contopite, fără să se amestece ori să se separe și fără ca prima s-o absoarbă pe a doua. Pentru că după arieni și macedonieni, nestorienii vor separa cele două firi (erezii respinse de Sinodul III Ecumenic în anul 431), iar monofiziții le vor amesteca și Sinodul IV Ecumenic (Calcedon, 451) va pune ordine. Cu monoteiștii, respinși de Sinodul al VI-lea, care socoteau că din cele două voințe ale lui Hristos prevalează cea divină, se încheie seria ereziilor trinitare și hristologice, iar ultimul Sobor Ecumenic (787) restabilește cultul icoanelor. Acum, în secolele IV-VIII, este precizată dogma și în același al optulea veac se încheie șirul marilor Părinți ai Bisericii, prin Sf. Ioan Damaschin, autor al unei neîntrecute *Dogmatici*, al celor trei tratate contra iconoclasmului și al unor pagini de strălucită imagografie creștină.

În aceste patru secole și jumătate, Biserica lui Hristos își pune temelia dogmatică, ecleziologică și canonică pe care noi, ortodocșii, am vegheat-o să rămână intactă și nealterată, deopotrivă cu predaniile. Dar această învățătură, predată nouă de Mântuitor, de Sfinții Apostoli, de Sfinții Părinți și de Sinoadele Ecumenice, nu este o colecție de principii sau un cod de legi. Ea se mărturisește și se trăiește, pentru că este o cale, o soluție existențială concretă, nicidecum o doctrină sau un sistem filosofic.

Toți creștinii sunt chemați să și-o asume: s-o mărturisească, să trăiască în preceptele ei și s-o propovăduiască. Ea nu este teorie, ci viață, mod de trăire, opțiune ontologică, și nu poate fi pusă în practică decât în comunitatea de iubire și credință a Bisericii. Există, de altfel, un perfect echilibru între latura individuală și latura comunitară, pentru că mărturisitorii lui Hristos e înainte de toate persoană; individualitate distinctă și irepetabilă. El nu se dizolvă în „masă” ori în „colectivitate”, ci se armonizează în obștea credincioșilor în felul în care, prin diversitatea lor, membrele, distincte, asigură unitatea unui trup.

În acel secol al IV-lea de care vorbeam la început, secol marcat de prezența unor sfinți ca Ioan Gură de Aur și „marii capadocieni” (Sf. Vasile cel Mare, Sf. Grigorie Teologul, Sf. Grigorie de Nyssa), apare o categorie aparte de creștini: *monahii*. Spre deosebire de mireni, care perpetuează spița omenească și se mântuiesc prin necazurile pe care le întâmpină în lume, călugării se dedică integral lui Dumnezeu.

De aici și noțiunea de *maximalism*, care nu are nicio legătură cu un așa-zis „fundamentalism” creștin, aberație pusă în circulație de cei care nu cunosc deloc teologia creștină și proprie altor religii. Nerevelate.

Monahismul se precizează tot în secolul al IV-lea și întemeietorii săi sunt Sf. Antonie cel Mare, respectiv Sf. Pahomie. Va fi completat ulterior cu rânduieli precum cea a Sf. Vasile, respectiv cu regulile athonite, iar în Apus cu *Rânduiala mănăstirilor* („Regula monasterium”) a Sf. Benedict de Nursia. Vor exista și întemeietori locali, cum a fost la noi Sf. Nicodim, dar părinții călugăriei sunt cei doi pomeniți. Unul pentru viața de sine, al doilea pentru viața de obște. Nu trebuie uitat că cele două aspecte se întrepătrund, așa cum se completează asceza și mistica. Sau în felul în care, în viața noastră, rugăciunea individuală se cumpănește cu rugăciunea comunitară pe care o celebrează slujbele Bisericii în frunte cu Sf. Liturghie.

Același secol al IV-lea este și un secol de aur al monahismului. Din experiența acestor oameni care au părăsit lumea pentru Hristos (în Bizanț, ei erau socotiți morți din punct de vedere lumesc; nu mai aveau drepturi civice) apare o filosofie specifică, de tip sapiențial, și nu „teoretic”, formulată lapidar și strânsă într-o serie de cărți precum *Patericul clasic*, zis și *egiptean*, *Limonarul* sau *Lavsaiconul*.

Învieria i-a deschis cerul, și ea s-a dus la Cel înviat

Mărturie despre un suflet nobil:

Lect. univ. dr. Paula Paraschiva Bud,
la trecerea sa spre cele veșnice

Pr. Prof. univ. Ioan Chirilă

Zilele despărțirilor sunt grele, nădejdea cea adevărată e singura care te ridică peste neguri. O asemenea zi a fost pentru noi cea de azi (04 mai 2017), ziua în care am condus un suflet iubitor de Hristos spre locașul în care începe ziua cea neînserată și fericire învierii, căci azi am condus-o în sunet de imn anastasic pe distinsa noastră colegă dr. Paula Paraschiva Bud spre locașul cel de veci în adumbrirea Acoperământului Maicii Domnului de la Florești. De aceea, acum aduc o mărturie despre cea care a crescut cu noi, a slujit cu noi și s-a dăruit căutării lui Hristos fără preget.

A văzut lumina vieții în 14 octombrie 1983 în vechiul burg al Brașovului peste care iradiază tezaurul de cultură și spiritualitate a Scheilor, dar a crescut în mediul cultural eferescent al Bucureștilor, căutând dintru început mediul armoniilor plastice, studiind la Liceul Tonitza pe care îl absolvă cu titlul de Bacalaureat și cu un succes național la Olimpiada de pictură (locul I). Din această perioadă, părinților Olimpiu și Ștefania Bud, o familie de distinși intelectuali plecați peregrini prin țară din vatra Lăpușului, le-a rămas vie în minte imaginea desenului realizat de fiica lor, intitulat *Femeia potir*, care prevestea sensul căutărilor ei. Nu voia doar armonia, nici doar fericirea îmbrățișării liniilor în forme grăitoare, ci căuta un Potir izvorător de tămăduire îmbelșugată, căuta un izvor al tămăduirilor. Am putea aminti de asemenea pastelul sau acuarela ca zone forte, însă peste tot parcă se lăsa o perdea de alb, un veșmânt strălucitor pe care e greu să-l citești. La Dej, la izvorul liniștii bunilor, a aflat despre existența secției de Artă sacră la Cluj și, în 2002, devine studentă a Facultății de Teologie Ortodoxă.

Am sesizat la ea râvna, dorința de a asculta și modul în care a venit la Taina Spovedaniei, de aceea i-am propus un stagiu Erasmus la Institutul Catolic de la Paris, unde era secție de artă sacră. Era o bună vorbitoare de engleză și franceză, adunase din tezaurul matern dragostea de limbă, dar nu i-a fost ușor, cu toate acestea s-a întors biruitoare și îmbogățită, gata să caute mai sus. A absolvit examenul de licență cu rezultate meritorii și a urmat studiile Master, pentru ca apoi să-I propun un program doctoral absolvit în 2011 cu teza *Șabatul – istorie și eshatologie*, obținând *Summa Cum Laudae*. Stagiul doctoral a fost un timp al îndrăgostirii ei de Sfinții Părinți, îndeosebi de Sfântul Maxim Mărturisitorul și Sfântul Simeon Noul Teolog, dar nu numai. Atunci a început a pătrunde în mintea părinților și a dori mintea lui Hristos. S-a minunat când a aflat la Sfântul Maxim că Mântuitorul a șabatizat în mormânt, dar ceea ce a cucerit-o cu adevărat a fost revărsarea harului și a luminii despre care vorbea Sfântul Simeon. De aceea, cred că a ajuns să mărturisească precum ne spun Faptele Apostolilor: „Cred că Hristos este Fiul lui Dumnezeu cel înviat” (8, 37), și după această mărturisire căuta, în ascuns, să ajungă la vederea Lui plecând de la împlinirea faptelor dăruirii, slujirii, ascultării, smeririi și a împărtășirii cât mai dese.

Din această perioadă vreau să remarc un aspect al dăruirii și o voi face spunând: când două cruci se clatină, dacă ele se întâlnesc, se sprijină una pe cealaltă pentru

ca să rămână înfipte cu vârful în cer. Dominșoara Paula Parascheva a fost o prietenie dăruită fără rest. A găsit-o pe Teodora și a primit-o ca darul lui Dumnezeu pentru ea și a ajutat-o când i-a fost greu, ca mai apoi cu toată povara ei, Teodora să-i fie candelă veghetoare în marea încercării. O prietenie exemplară, o prietenie jertfă. Teodora a simțit greutatea zilei de azi cel mai bine și sper să ia putere din iubirea pe care Paula i-a declarat-o lui Iisus mai presus de orice.

Paula Paracheva Bud a fost un cercetător dăruit cu răbdare și tenacitate. Pe lângă cercetarea sa doctorală *Șabatul: istorie și eshatologie*, colega noastră a coordonat două volume colective (*Crucea – semn, simbol și putere și Știință, spiritualitate, societate*), a fost co-autor la un ghid bibliografic în care a sistematizat cercetările bibliștilor ortodocși români axate pe studiul și teologia Vechiului Testament, a publicat 22 de studii în reviste de specialitate și în volume colective, trei articole și patru recenzii. Am lucrat alături în ultimii șase ani și mai aveam multe pe care le vom duce singuri de acum. Voiam să finalizăm Caietele practice de Limba Ebraică, Arheologia biblică și aducerea la lumină a mai multor manuscrise, dar s-a ascuns de noi în lumina Învierii Lui și ochii noștri încă nu o pătrund. A participat la nouă conferințe naționale și internaționale și a fost afiliată la Asociația Prietenia Ecumenică România (filială a International Ecumenical

Fellowship), la Asociația pentru Dialogul dintre Știință și Teologie în România, la Uniunea Bibliștilor din România, la Centrul de Studii Biblice din Cluj-Napoca și la Societatea Bibliștilor Ortodocși Români.

A făcut și un proiect care arată dăruirea sa ca pedagog – ca și creator de om. A câștigat proiectul pentru pregătirea profesorilor de Religie în care câteva mii de dascăli au putut învăța tehnici noi de predare; a pus suflet mult în digitalizarea literaturii vechi, a contribuit la elaborarea unui manual de Religie, a atras pe mulți spre cercetare precum o soră grijește de frații mai mici. Lucram acum la proiectul de Transfer tehnologic în lumea artei și a restaurării și chiar în zilele grele venea să se odihnească în cercetare. A fost un cercetător plin de râvnă și inițiativă. Pentru meritele ei a fost răsplătită de Universitatea

noastră cu premiul *Juventute* în 2011 și cu premiul pentru excelență didactică în 2016.

Dincolo de toate acestea a fost un chip animat de dragostea pentru aproapele: pe unii i-a sfătuit, altora le-a schițat proiectele, unora le-a indicat cărțile sursă, iar tuturor le transmitea îndemnul de a aduna și de a altoi pe făptura umană binele. Apărătoare a tinerilor și totuși exigentă, străină cuvintelor de bârfă și sprijinitoare a tuturor. Nu pot uita cum suferea și ea când treceam prin clipe mai dificile, era un om ce voia să ajute la înălțarea Crucii, ce minunat!

A fost cunoscută în țară și în străinătate, fusese secretar al organizației IEF și președinte a filialei de la Cluj. Un membru activ spunea că în ochii ei se vedea lumina fericirii întâlnirilor frățești, de aceea zic: s-a ascuns în lumină și nu o vezi căci e lumină. Mesajele de pretutindenii mărturisesc cât a fost de iubită.

Acum s-a dus în lumina Învierii ca să Îl vadă pe Hristos și să se liniștească în cântarea cea veșnică a îngerilor Săi.

Am semănat-o sub glie ca să răsară în veșnicie, spunându-ne că *acum am aflat liniștire multă căci m-am mutat din stricăciune la viață*, iar aici în Viață am venit pentru că *acum am ales pe Fecioara, Maica lui Dumnezeu, din care S-a născut Izbăvitorul tuturor, Doamne, slavă Ție!* (luminând din rânduiala Înzmormântării copiilor).

Îi vom purta o veșnică și fericită amintire!

Lect. univ. dr. Paula Paraschiva Bud
(14 octombrie 1983 – 2 mai 2017)

Agenda P.S. Vasile

Aprilie 2017:

2 aprilie: La Sfânta Liturghie, este prezent în Parohia Pogorârea Sfântului Duh, din cartierul Zorilor – Cluj Napoca, unde participă rostind ecfonise și binecuvântări.

9 aprilie: În Duminica Intrării Domnului în Ierusalim, participă la Sfânta Liturghie, în Parohia Pogorârea Sfântului Duh, din cartierul Zorilor – Cluj Napoca, unde rostește ecfonise și binecuvântări.

16 aprilie: Cu ocazia praznicului Învierii Domnului, este prezent în Parohia Pogorârea Sfântului Duh, din cartierul Zorilor – Cluj Napoca, unde participă rostind ecfonise și binecuvântări.

17 aprilie: În ziua a doua a praznicului Învierii Domnului, participă la Sfânta Liturghie, în Capela Școlii Gimnaziale Christiana din Cluj-Napoca, unde rostește ecfonise și binecuvântări.

18 aprilie: În ziua a treia zi a praznicului Învierii Domnului, participă la Sfânta Liturghie, în biserica comunității de romi, din Pata-Rât, omunitate păstorită de preacucernicul preot paroh Gelu Săvărășan.

21 aprilie: Cu ocazia sărbătorii Izvorul Tămăduirii, participă la Sfânta Liturghie, în Parohia Pogorârea Sfântului Duh, din cartierul Zorilor – Cluj Napoca, unde rostește ecfonise și binecuvântări.

23 aprilie: În duminica a II-a după Paști, participă la Sfânta Liturghie, în Parohia Pogorârea Sfântului Duh, din cartierul Zorilor – Cluj Napoca, unde rostește ecfonise și binecuvântări.

30 aprilie: În duminica a III-a după Paști, a Mironosițelor, participă la Sfânta Liturghie, în Parohia Pogorârea Sfântului Duh, din cartierul Zorilor – Cluj Napoca, unde rostește ecfonise și binecuvântări.

Activități ale Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, (aprilie 2017)

Dr. Dacian But-Căpușan

Joi, 30 martie 2017, bătrânii de la Centrul de Servicii Sociale „Sfântul Gheorghe” din Parohia Românași, județul Sălaj, au fost vizitați de către un grup de studenți ai Facultății de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității „Babeș-Bolyai”. Aceștia au susținut un concert de pricesne cu caracter pascal, aducând un strop de bucurie în inimile bătrânilor. Acțiunea social-misionară a fost coordonată de părintele Gabriel Gârdan, director executiv al Centrului și conferențiar la Facultatea de Teologie Ortodoxă.

Universitatea „Babeș-Bolyai”, în colaborare cu Asociația Română de Istorie a Presei (ARIP), Mitropolia Clujului, Maramureșului și Sălajului și Eparhia Greco-Catolică de Cluj-Gherla a organizat, în perioada **31 martie - 1 aprilie 2017**, cel de-al X-lea Congres Național de Istorie a Presei, cu tema: *Tradiții ale presei religioase din România*. Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă, Președintele Senatului Universității „Babeș-Bolyai”, a susținut prelegerea cu titlul: *Presa religioasă din Transilvania sec. XIX-XX și receptarea Marii Uniri* (cu accent major pe „Telegraful român”).

Facultatea de Teologie Ortodoxă a fost, împreună cu: Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, Seminarul Teologic Liceal Ortodox, Liga Studenților, Asociația Tinerilor Creștini Ortodocși Gherla, Liga Tinerilor Dej și Asociația Studenților Creștini Ortodocși din România, filiala Cluj, coorganizatoare a *Pelerinajului tinerilor pe jos de la Icold la Mănăstirea Nicula*, ediția a VII-a, sâmbătă 1 aprilie 2017.

Marti, 4 aprilie 2017, Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca a organizat în sala Auditorium Maximum a Universității „Babeș-Bolyai” o seară culturală și duhovnicească în cadrul careia Pr. conf. univ. dr. Constantin Necula de la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Șaguna” din cadrul Universității „Lucian Blaga” din Sibiu a susținut conferința: *Tineretea culturii - cultura tineretului*. În deschidere, orchestra clujeană de tineret dirijată de tânărul Sergiu Stanciu a interpretat Simfonia I în Do Major de Ludwig van Beethoven. La eveniment a participat Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, alături de profesorii și studenții Facultății de Teologie, precum și numeroși tineri și cetățeni clujeni.

În perioada 3-4 aprilie 2017, un grup format din șapte studenți (Loredana Lorinț, anul III, Artă Sacră; Marius Crișan, Darius Echim, Adrian Leș, Bogdan Negrea, Mihai Repede și Dorin Ioan Sălvan - anul III, Teologie Pastorală) ai Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, au participat la lucrările celei de-a IX-a ediții a Simpozionului Național Studențesc de la Mănăstirea Tismana, organizat de Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității din Craiova, cu binecuvântarea IPS Mitropolit Irineu al Olteniei. Studenții de la cele mai importante facultăți de teologie din întreaga țară au susținut referate în cadrul celor două secțiuni: „Sfintele icoane în Teologia și viața Bisericii” și „Preoți ortodocși mărturisitori ai dreptei credințe în timpul regimului comunist”.

În cadrul Târgului de Carte Gaudeamus, ediția a XVIII-a, la Cluj-Napoca, joi 6 aprilie 2017, au fost lansate, în prezența Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei și a altor oameni de cultură, două volume apărute sub egida Editurii Renașterea: *Compasiunea Tatălui* de Boris Bobrinskoy - doctor Honoris causa al Universității „Babeș-Bolyai” la propunerea Facultății noastre de Teologie (traducere de Lect. univ. dr. Nicolae Turcan) și *O scurtă istorie a Bisericii Ortodoxe din Europa Occidentală în secolul XX* de Christine Chaillot (traducere de drd. Emil Mărginean), acestea au fost prezentate de Pr. conf. univ. dr. Ioan Bizău, Conf. univ. dr. Șerban Turcuș și Pr. lect. univ. dr. Sebastian Sonea.

Vineri, 7 aprilie 2017, a avut loc lansarea volumului *Scara Cuvântului. Eseuri omiletice* de Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă, apărută la Editura clujeană Școala Ardeleană Au vorbit: scriitorul Constantin Cubleşan și Acad. Prof. univ. dr. Ioan Aurel Pop, Rectorul UBB.

Luni, 10 aprilie 2017, la Casa de Cultură a Studenților, sub egida Organizației Creștine „Agape. Prețuim Familia”, Pr. Prof. univ. dr. Stelian Tofană, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, a susținut conferința: *Procesul lui Iisus - din trecut și de zi* susținută. A avut loc și un microrecital: *Cuvintele Patimilor* al Mariei și Petronelei Talos.

În cadrul Salonului Studențesc de Artă Religioasă, ediția a XXXV-a, organizat de Casa de Cultură a Studenților din Petroșani în perioada 13-23 aprilie 2017, studenții și masteranzi membri ai Centrului de

Creare și Cercetare Continuă „Sfântul Apostol și Evanghelist Luca” al Facultății de Teologie Ortodoxă, sub coordonarea Asist. univ. dr. Marius-Dan Ghenescu, au prezentat proiectul expozițional: *Noul timp*. Vernisajul a avut loc joi 13 aprilie.

Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca a fost gazda, etapei naționale a olimpiadei de Religie pentru Seminarile și Liceele Teologice Ortodoxe, în perioada 18-22 aprilie 2017. Președintele comisiei a fost Pr. Prof. univ. dr. Vasile Stanciu, decanul facultății. Olimpiada de religie s-a desfășurat cu binecuvântarea IPS Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, care a fost prezent în mijlocul elevilor atât la începutul competiției, cât și la premiarea câștigătorilor.

Sâmbătă, 22 aprilie 2017, Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, decanul Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca a săvârșit slujba parastasului la mormântul marelui compozitor Gheorghe Dima din Cimitirul central al Clujului, la care au participat profesori și studenți ai Academiei de Muzică „Gheorghe Dima” și ai Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca.

A devenit o tradiție, începută în timpul păstoririi Episcopului Nicolae Ivan și continuată astăzi cu binecuvântarea IPS Părinte Mitropolit Andrei, ca în preajma zilei de 23 aprilie, când îl sărbătorim pe Sf. Mare Mucenic Gheorghe, purtătorul de biruință, să se officieze slujba parastasului în memoria celui care a slujit cu dăruire învățământul teologic și muzical din Cluj, compozitorul Gheorghe Dima.

Marti, 25 aprilie 2017, în cadrul *Zilelor Credinței și Culturii*, a XI-a ediție, organizate de Episcopia Caransebeșului a avut loc, la Oravița, simpozionul internațional: „Jertfă și mărturisire”, Pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană a susținut comunicarea: *Ce ne spune Biblia despre icoană? De la apologie la mărturisire*.

În perioada 26-28 aprilie 2017, la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca s-au desfășurat lucrările conferinței internaționale: *Sfântul și Marele Sinod - eveniment eshatologic sau normalitate canonică?*

Deschiderea lucrărilor s-a bucurat de prezența IPS Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei și a d-lui Acad. Prof. univ. dr. Ioan Aurel Pop, Rectorul Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, care au rostit alocuțiuni.

La conferință au participat teologi și canoniști de prestigiu din țară și străinătate: Pr. prof. univ. dr. VIOREL IONIȚĂ (Geneva), Prof. univ. dr. ALEXANDER RENTEL (St. Vladimir Theological Seminary, New York), Pr. prof. univ. dr. CONSTANTIN RUS (Facultatea de Teologie Ortodoxă, Arad) Pr. conf. univ. dr. IRIMIE MARGA (Facultatea de Teologie Ortodoxă din Sibiu), Prof. univ. dr. ANDRZEJ KUZMA (Varșovia), Conf. univ. dr. RASTKO JOVIC (Facultatea de Teologie Ortodoxă Belgrad), Arhim. lect. univ. Dr. VENIAMIN GOREANU (Facultatea de Teologie Ortodoxă din București) Pr. conf. univ. dr. PATRICIU VLAICU (Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, organizatorul principal al conferinței), Protos. Nathanael Neacșu (Iași), Pr. lect. univ. dr. CRISTIAN SONEA (Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca), Lect. univ. dr. IULIAN-MIHAI CONSTANTINESCU (Facultatea de Teologie Ortodoxă din Craiova), Dr. Ionuț Mavrichi (Patriarhia Română), Asist. univ. drd. Răzvan Perșa, Pr. lect. univ. dr. EMILIAN IUSTINIAN ROMAN (Facultatea de Teologie Ortodoxă din Iași), Conf. univ. dr. PANTELIS KALAITZIDIS (Volos, Grecia), Prof. univ. dr. JAMBUL ALEXEI KSHUTASHVILI (Facultatea de Teologie Ortodoxă din Tbilisi, Georgia)

Ca moderator au fost cooptați profesorii Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca: Pr. prof. univ. dr. VASILE STANCIU, Pr. prof. univ. dr. IOAN CHIRILĂ Pr. prof. univ. dr. ȘTEFAN ILOAIE, Pr. prof. univ. dr. STELIAN TOFANĂ Pr. prof. univ. dr. ALEXANDRU MORARU, Pr. prof. univ. dr. IOAN VASILE LEB și Pr. conf. univ. dr. PATRICIU VLAICU.

Lucrările conferinței s-au desfășurat cu binecuvântarea IPS Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei.

Vineri, 28 aprilie 2017, Pr. prof. univ. dr. VIOREL IONIȚĂ (Geneva) a susținut Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca conferința cu titlul: *Sfântul și Marele Sinod Panortodox și Studiul Teologiei în Europa*.

IPS ANDREI MITROPOLITUL CLUJULUI, MARAMUREȘULUI ȘI SĂLAJULUI

În fiecare **luni**, între orele 8.00 și 10.00, conduce ședința Consiliului Permanenței Eparhiale.

În fiecare **vineri**, între orele 8.00 și 10.00, predă cursul de Spiritualitate pentru studenții din anii III și IV de la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca.

În fiecare **miercuri**, între orele 20.30 și 21.00, realizează emisiunea „Cuvântul Ierarhului – spiritualitate creștină pe unde hertziene”, pentru postul de radio „Renașterea”.

În fiecare **miercuri și vineri**, între orele 10.00 și 15.00, acordă audiențe clerului și credincioșilor.

Aprilie 2017

1 aprilie: În Catedrala Mitropolitană, îi binecuvintează pe tinerii participanți la pelerinajul spre Mănăstirea Nicula. Săvârșește o slujbă și rostește un cuvânt duhovnicesc.

La Școala Gimnazială de pe strada Horea din Cluj-Napoca, îi binecuvintează pe elevii participanți la faza județeană a concursului pe teme religioase „Hristos împărtășit copiilor”. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În biserica din cartierul clujean Someșeni (parohi: Pr. Ioan Roman, Pr. Ioan Avram și Pr. Nicolae Pop), rostește un cuvânt de învățătură cu prilejul primirii Tainei Sfântului Botez de către 33 de copii din comunitatea de romi din parohie.

În Biserica „Sfinții Arhangheli” din Ocna Dej, oficiază Taina Sfântului Botez pentru Gabriel, fiul părintelui paroh, Ioan Adrian Sântiuan. Rostește un cuvânt de învățătură.

În Catedrala Mitropolitană asistă la Vecernie și slujește la Litie.

2 aprilie În Catedrala Mitropolitană, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru preot, pe arhidiaconul Sorin Neculai Marciuc, pe seama Parohiei „Sfântul Iustin Martirul și Filosoful”, din cartierul clujean Becăș.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Pavcernița Mică și rostește o cateheză.

3 aprilie: În biserica Mănăstirii Nicula, oficiază slujba înmormântării pruncului nevinovat Andrei David, fiul părintelui Decebal Gorea, de la parohia Cetatea Fetei din Florești. Rostește un cuvânt de mângâiere. Este însoțit de PC Pr. Vasile Stanciu, decanul Facultății de Teologie din Cluj-Napoca.

4 aprilie: Face o vizită în protopopiatul Bistrița. Vizitează șantierul de restaurare a Bisericii „Intrarea Maicii Domnului în Biserică” din Bistrița (parohi: Prot. Alexandru Vidican, Pr. Nicolae Feier și Pr. Vasile Beni). Vizitează Parohia „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin” (paroh: Pr. Marius Cărcu), în vederea stabilirii locului pentru construirea noii biserici parohiale. În parohia Vișoara I (paroh: Pr. Iacob Marga) vizitează biserica și șantierul de construcție a casei parohiale.

În sala „Auditorium Maximum” a Casei Universitarilor, asistă la seara duhovnicească organizată de ASCOR Cluj. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

5 aprilie: Face o vizită pe șantierul Centrului de Tineret de la Câmpenești și pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei”, de pe Calea Turzii din Cluj-Napoca. Este însoțit de domnul Sorin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

6 aprilie: În cadrul Târgului de Carte „Gaudeamus”, organizat în Piața Unirii din Cluj-Napoca, participă la momentul lansării volumelor „Compașiunea Tatălui” a lui Boris Bobrinsky și „O istorie a Bisericii Ortodoxe din Europa Occidentală în secolul XX”, de Christine Chaillot, apărute la Editura „Renașterea” a Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În sala mică a Palatului Culturii din Câmpia Turzii, participă la o seară duhovnicească organizată de primărie, în colaborare cu protopopiatul Turda. Susține conferința „Cu Domnul Hristos pe Calea Crucii”.

7 aprilie: În vechea biserică al Parohiei Turda Fabrici, cu prilejul Zilei Internaționale a romilor, săvârșește Sfânta Liturghie a Darurilor mai înainte sfințite și rostește cuvântul de învățătură. Este însoțit de domnul Cristian Moldovan, directorul Centrului de Pelerinaje „Renașterea”.

8 aprilie (Sâmbăta Sfântului Lazăr): Cu prilejul hramului, în biserica mănăstirii de la Cristorel (protopopiatul Cluj I), săvârșește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopie

scopia Vadului, Feleacului și Clujului.

În localitatea Bistrița, participă la cea de-a treia ediție a Pelerinajului de Florii. În fața Bisericii „Sfinții Trei Ierarhi” (parohi: Pr. Liviu Șugar, Pr. Ioan Pinte și Pr. Ștefan Borodi), săvârșește slujba de sfințire a apei și cea de binecuvântare a stâlpărilor. Conduce procesiunea pe străzile municipiului, iar în curtea Bisericii „Intrarea Maicii Domnului în Biserică” (parohi: Prot. Alexandru Vidican, Pr. Nicolae Feier și Pr. Vasile Beni), săvârșește slujba Vecerniei și rostește un cuvânt de învățătură. Este însoțit de domnul Cristian Moldovan, directorul Centrului de Pelerinaje „Renașterea”.

9 aprilie (Intrarea Domnului în Ierusalim): Cu prilejul hramului, în Biserica „Intrarea Domnului în Ierusalim” din Florești, protopopiatul Cluj I (paroh: Pr. Sebastian Rusu), săvârșește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Oficiază slujba de sfințire a unei Troițe amplasate în curtea bisericii.

În capela Seminarului Teologic din Cluj-Napoca, oficiază Taina Sfântului Botez pentru prunca Petra Teodora Paisia Nemeș. Rostește un cuvânt de învățătură.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Denia din Sfânta și Marea Zi de Luni. Rostește o cateheză.

10 aprilie: Face o vizită în parohia Gilău III, protopopiatul Cluj I (paroh: Pr. Vasile Bandrabulă), în vederea stabilirii locului pentru construcția noii biserici.

Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei” de pe Calea Turzii. Este însoțit de domnul Sorin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei oferind lumină de la Sfântul Mormânt mulțimii de credincioși în noaptea Învierii, pe treptele din fața Catedralei Mitropolitane din Cluj-Napoca, 16 aprilie, 2017.

La Muzeul Etnografic al Transilvaniei, participă la cea de-a XIII-a ediție a Zilelor Artei Bizantine. Asistă la vernisajul Expoziției de artă „Bizanț după Bizanț în secolul XX” și la concertul de muzică bizantină. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

În Biserica „Pogorârea Duhului Sfânt” din cartierul clujean Zorilor (parohi: Pr. Cornel Felecan și Pr. Călin Ficior), slujește Denia din Sfânta și Marea Zi de Marți. Rostește un cuvânt de învățătură.

11 aprilie: La Centrul Cultural „Dacia” din Bistrița, participă la festivitatea organizată cu prilejul împlinirii a 25 de ani de la înființarea Consiliului Județean Bistrița-Năsăud. Rostește o alocuțiune.

În Biserica „Sfântul Prooroc Ilie” din Cluj-Napoca (parohi: Pr. Vasile Istrate și Pr. Sergiu Bălaj), slujește Denia din Sfânta și Marea Zi de Miercuri. Rostește un cuvânt de învățătură.

12 aprilie: În Biserica „Sfântul Arhidiacon Ștefan” din cartierul clujean Între Lacuri (parohi: Pr. Mircea Bugnariu și Pr. Cosmin Trif), slujește Denia din Sfânta și Marea Zi de Joi. Rostește un cuvânt de învățătură.

13 aprilie (Joia Mare): În Catedrala Mitropolitană, slujește Sfânta Liturghie a Sfântului Vasile cel Mare unită cu Vecernia și rostește un cuvânt de învățătură. Împlinește tradiționalul ritual al spălării picioarelor.

În Catedrala Mitropolitană slujește Denia celor Douăsprezece Evangheli.

14 aprilie (Vinerea Mare): Face o vizită la Centrul Social „Aco-perământul Maicii Domnului” din Turda (coordonator: Pr. Vasile Știței), pentru a oferi daruri beneficiarilor. În capela așezământului, rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de domnul Liciniu Câmpian, consilierul misionar-social al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană slujește Denia Prohodului Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

15 aprilie (Sâmbăta Mare): O vizitează pe distinsa doamnă

preoteasă Maria Lupu din Turda.

Face o vizită la Mănăstirea „Sfânta Troiță” din Feleacu.

Îi vizitează pe beneficiarii Centrului de Îngrijiri Paliative „Sfântul Nectarie” din Cluj-Napoca.

La Aeroportul Internațional „Avram Iancu” din Cluj-Napoca, întâmpină Sfânta Lumină sosită de la Ierusalim. Este însoțit de PCuv. Arhim. Teofil Roman, eclesiarhul Catedralei Mitropolitane.

Primește la reședință pe Alțelele lor Regale, Princesesa Moștenitoare Margareta și Principele Radu.

16 aprilie (Sfintele Paști): În Catedrala Mitropolitană, slujește Sfânta Liturghie și dă citire Pastoralii trimisă clerului și credincioșilor din eparhie.

Primește la reședință oficialitățile prezente la Sfânta Liturghie în Catedrala Mitropolitană.

În Catedrala Mitropolitană săvârșește Slujba celei de-a doua Învierii și rostește o cateheză.

17 aprilie: În Biserica „Sfânta Treime” din Bistrița (parohi: Pr. Tudor Iacob Mudure și Pr. Marius Ioan Pintican), săvârșește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Acordă părintelui Ioan Suci, fost paroh, distincția „Crucea Arhiepiscopală”. Conferă domnului Vasile Găurean, Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin”.

Săvârșește Taina Sfântului Botez pentru prunca Maria Patricia, fiica părintelui paroh, Marius Ioan Pintican. Rostește un cuvânt de învățătură. Este însoțit de PC Arhid. Dan Grigore Văscu, directorul tehnic al postului de radio „Renașterea”.

18 aprilie: Săvârșește slujba de sfințire a Capelei „Sfântul Tămăduitor Pantelimon” din incinta Spitalului Orășenesc din Beclean.

Pe scena din curtea spitalului, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru iconom, pe părintele slujitor, Pavel Rusu. Conferă domnului Nicolae Moldovan, primarul orașului, domnului Bogdan Tușa, directorul spitalului și doamnei Maria Timaru, fost director al spitalului, Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin”. Este însoțit de PC Arhid. Dan Grigore Văscu, directorul tehnic al postului de radio „Renașterea”.

19 aprilie: În biserica din Gledin, protopopiatul Bistrița (paroh: Pr. Ioan Titieni), săvârșește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Este însoțit de domnul Cristian Moldovan, directorul Centrului de Pelerinaje „Renașterea”.

În capela Facultății de Teologie din Cluj-Napoca, săvârșește slujba de Te-Deum și rostește un cuvânt de învățătură cu prilejul deschiderii Olimpiadei de Religie pentru Seminariile Teologice din țară.

În aula mare a Facultății de Teologie din Cluj-Napoca, participă la festivitatea de deschidere a Olimpiadei de Religie pentru Seminariile Teologice din țară. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

20 aprilie: În biserica din Dăbâca, protopopiatul Gherla, oficiază Taina Sfântului Botez pentru prunca Haris, fiica părintelui paroh, Bogdan Frăsinel. Rostește un cuvânt de învățătură.

În Catedrala „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din Turda (parohi: Pr. Gheorghe Gotea și Pr. Grigore Marchiș), săvârșește slujba de Te-Deum și rostește un cuvânt de învățătură cu prilejul înainte praznuirii ocrotitorului orașului (Sfântul Mare Mucenic Gheorghe). Este însoțit de PC Pr. Ioan Bufta, protopopul Dejului.

21 aprilie (Izvorul Tămăduirii): Cu prilejul hramului, în biserica mănăstirii de la Salva, protopopiatul Năsăud, săvârșește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Este însoțit de PCuv. Arhim. Teofil Roman, eclesiarhul Catedralei Mitropolitane din Cluj-Napoca.

Primește la reședință pe membrii comisiei centrale de la Olimpiada de Religie pentru Seminariile Teologice, ce a avut loc la Cluj-Napoca.

22 aprilie: La Facultatea de Teologie, participă la festivitatea de premiere a laureaților de la Olimpiada de Religie pentru Seminariile Teologice. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

În Biserica „Sfinții Ioachim și Ana” din cartierul clujean Bulgaria, oficiază Taina Sfântului Botez pentru prunca Miriam, fiica părintelui paroh, Mihai Racolța. Rostește un cuvânt de învățătură.

În biserica din satul natal, Oarța de Sus, județul Maramureș, săvârșește slujba Vecerniei și rostește un cuvânt de învățătură.

La Căminul Cultural din localitatea Bicăz, județul Maramureș, asistă la concertul de muzică folk, organizat de Mănăstirea „Sfânta Maria Magdalena” de la Oarța de Sus. Rostește un cuvânt de binecuvântare. Este însoțit de PC Pr. Ioan Bufta, protopopul Dejului.

23 aprilie (Duminica Tomii): Cu prilejul hramului, pe altarul de vară din curtea bisericii din Oarța de Sus, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Confe-

➤ ră domnului Alexandru Tămășan, fiu al satului, distincția „Crucea Transilvană”.

Face o vizită la Mănăstirea „Sfânta Maria Magdalena” de la Oarța de Sus. Este însoțit de PC Pr. Ioan Bufta, protopopul Dejului.

24 aprilie (Sfânta Elisabeta): Cu prilejul hramului, pe o scenă special amenajată în curtea mănăstirii din cartierul clujean Becas, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

25 aprilie: În capela Seminarului Teologic din Cluj-Napoca, participă la momentul festiv al retragerii din funcția de protopop al Protopopiatului Cluj II a PC Pr. Gheorghe Dragoș Braica și numirea în funcție a PC Pr. Alexandru Constantin Ciui. Asistă la slujba de Te-Deum și rostește un cuvânt duhovnicesc. Acordă părintelui Gheorghe Dragoș Braica, distincția „Crucea Transilvană”. Hirotessește întru protoiereu și întru iconom stavrofor, pe părintele Alexandru Constantin Ciui. Este însoțit de PC Pr. Cristian Baciu, consilierul bisericesc al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În biserica din cartierul Valea Codorului a municipiului Dej (paroh: Pr. George Adrian Horj), oficiază slujba de înmormântare a adormitului întru Domnul, preot Vasile Revnic, fost paroh. Rostește un cuvânt de mângâiere.

În Biserica „Sfântul Apostol Andrei” din Dej (paroh: Pr. Silviu Pop), săvârșește slujba de sfințire a celor două noi clopote achiziționate și cea de sfințire a locului pentru construirea casei parohiale. Rostește un cuvânt de învățătură.

Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei” de pe Calea Turzii din Cluj-Napoca.

26 aprilie: La Facultatea de Teologie, participă la deschiderea lucrărilor Simpozionului „Sfântul și Marele Sinod – eveniment eshatologic sau normalitate canonică?” Rostește un cuvânt de binecuvântare.

27 aprilie: În capela din incinta Penitenciarului din Gherla, săvârșește Sfânta Liturghie și rostește un cuvânt de învățătură cu prilejul pensionării părintelui slujitor, Petru Drăgan.

Oficiază slujba de binecuvântare a unei săli multifuncționale și cea de sfințire a unei Troițe din incinta Penitenciarului Gherla.

Face o vizită în suburbia Hărcana a orașului Turda, filie a parohiei Triteni Colonie (paroh: Pr. Mihail Crișan), în vederea demarării lucrărilor de construcție a unei biserici pentru locuitorii din zonă.

Face o vizită la Centrul de Îngrijiri Paliative „Sfântul Nectarie” din Cluj-Napoca. Este însoțit de domnul Vasile Fluieraș de la Centrul Eparhial.

28 aprilie: Cu prilejul Zilei Veteranilor, la Monumentul „Glorie Ostașului Român” din spatele Catedralei Mitropolitane, săvârșește o slujbă de Te-Deum și rostește un cuvânt de binecuvântare. Asistă la ceremonialul militar organizat cu acest prilej.

La Facultatea de Teologie, participă la festivitatea de încheiere a Simpozionului „Sfântul și Marele Sinod – eveniment eshatologic sau normalitate canonică?” Rostește un cuvânt duhovnicesc.

Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei” de pe Calea Turzii.

În Biserica Reformată de pe strada M. Kogălniceanu din Cluj-Napoca, asistă la recitalul de lieduri compuse de Gustav Mahler, organizat de Opera Română din Cluj-Napoca.

29 aprilie: În Biserica „Buna Vestire” din cartierul clujean Iris (parohi: Pr. Ambrozie Boca și Pr. Liviu Vidican Manciu), oficiază Taina Sfântului Botez pentru pruncii Zian și Mario Trif. Rostește un cuvânt de învățătură.

În Catedrala Mare din Târgu-Mureș, oficiază Taina Sfântului Botez pentru pruncul Mervin Andrei Buzgău. Rostește un cuvânt de învățătură.

30 aprilie: În biserica din Cetan, protopopiatul Dej, săvârșește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotessește întru iconom, pe părintele paroh Bogdan Mircea Oprea. Acordă domnului Gheorghe Diaconescu, Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin”.

Oficiază slujba de binecuvântare a noii case parohiale.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

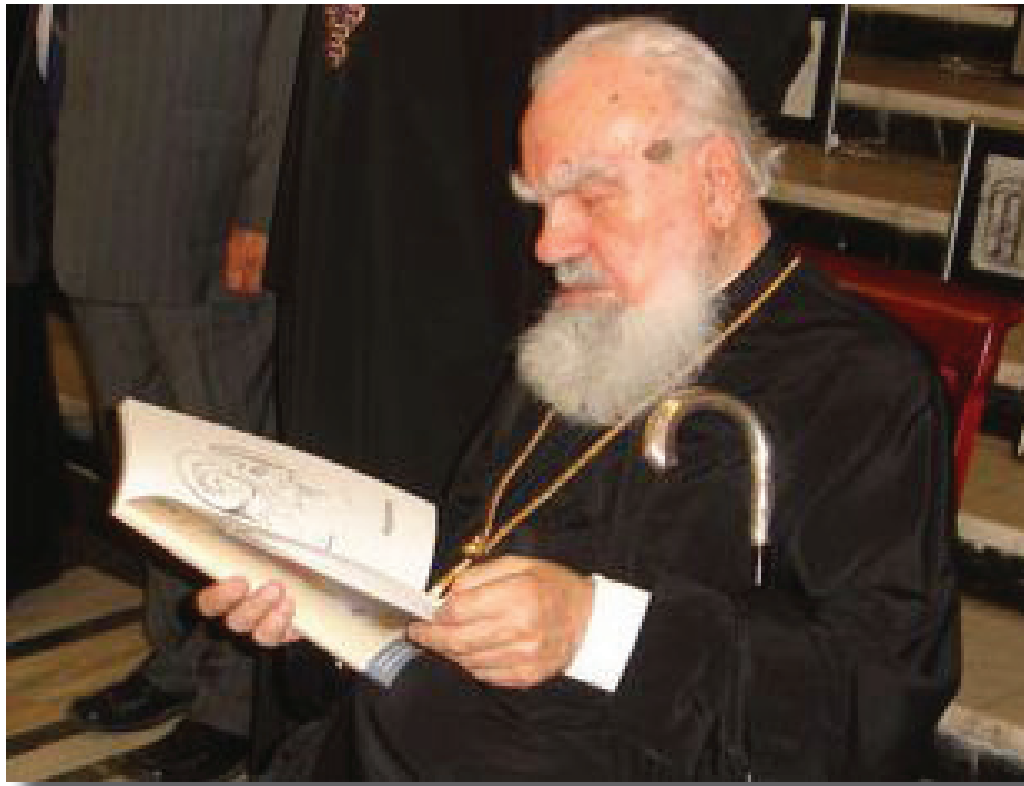
A consemnat, Arhid. Claudiu Ioan Grama

TABOR (2007 - 2017): Gânduri de Lumină la aniversare

Lector. dr. Mihai Lisei

nul acesta se împlinesc 10 ani de la înființarea revistei TABOR, prilej de a aprecia durabilitatea și profunzimea acestui proiect cultural și spiritual, despre care putem spune că a fost realizat după chipul și asemănarea celui care l-a inițiat: Mitropolitul Bartolomeu Anania (1921 - 2011).

Mitropolitul Bartolomeu privind primul număr al Revistei TABOR, cu prilejul lansării acesteia, iunie 2007. Foaierul casei Universitarilor, Cluj-Napoca.

Încă de la apariție, în aprilie 2007, TABOR s-a impus drept „o tribună a dialogului dintre teologie, filosofie, științele exacte, naturale, umaniste și politice, un spațiu în care să se poată întâlni colaboratori din țară și din străinătate, vârstnici și tineri, bărbați și femei, ortodocși și prieteni ai acestora, creștini și necreștini cu deschidere ecumenică”.

Cui dorește să înțeleagă rostul acestui dialog, inițiat prin intermediul revistei TABOR, îi recomandăm să lectureze *Argumentul* semnat de Bartolomeu Anania și intitulat în mod sugestiv *Prolegomene la un dialog interior*. Aici se găsește o profundă meditație asupra Schimbării la Față a lui Iisus de pe muntele Tabor. Tranfigurarea invocată semnifică astfel, în opinia autorului, „dialogul dintre Vechiul și Noul Testament, dintre Tradiție și Actualitate, în universul unei Arhitecturii care se înnoiește din propria-i Substanță”. Or, acesta este și scopul revistei TABOR: să ilustreze transformarea Bisericii (imagine așa cum a gândit-o și inițiat-o *Grupul de Reflecție pentru Înnoirea Bisericii*), și să pună în conjuncție religia / teologia cu știința, amintind de celebrul citat al lui Albert Einstein: „Știința fără religie este șchioapă, iar religia fără știință este oarbă”.

Astfel, revista, al cărei nume îndeplinește și funcția de acrostih - Tradiție și Actualitate în Biserica Ortodoxă

Românească -, a reușit să polarizeze numeroase personalități, din țară și din străinătate, aparținând domeniilor invocate în *Argument*. Este meritul incontestabil al lui Bartolomeu Anania, el însuși o personalitate polivalentă, de a-i capacita pe diverși teologi, filosofi, filologi, savanți din științele exacte etc. să contribuie la susținerea acestui proiect publicistic nobil. Articolele publicate de aceștia sunt adevărate studii de profil și se adresează nu numai unui public cultivat, ci și deschis la o aventură spirituală prin intermediul Cunoașterii, în general, și al Cunoașterii de Sine, în special, după principiul „cine se cunoaște pe Sine, îl cunoaște pe Dumnezeu”.

Pentru cititor este o încântare să descopere atributele excelenței atât la nivelul conținutului, cât și al formei

revistei. Grafica, excelent susținută de artistul plastic Marius Gheneșcu, înobilează și fixează admirabil tot ceea ce semnatarii textelor și-au propus să transmită cititorului. Revista este ilustrată (atât în alb / negru, cât și color) cu multiple reproduceri din albume de artă, dar și cu grafică originală semnată de Marius Gheneșcu.

De remarcat este și faptul că, de-a lungul acestor 10 ani de apariție constantă, au apărut și numere tematice, care au darul de a îmbogăți patrimoniul revistei TABOR, dar și de a informa într-un mod consistent, cu detalii și semnificații în orizont

de așteptare, cititorul avizat. Acesta din urmă poate întreprinde o lectură supraetajată și o ordonare a materialului difuzat, în funcție de *afinități electiv*, stabilindu-și gradul de informație dorit, precum și, de ce nu, hotărârea de a redacta și de a publica el însuși articole de specialitate în paginile revistei.

Așadar, beneficiind de eleganța spirituală atât a fondatorului ei, care veghează de undeva din Înalturi și inspiră, ca o umbră luminoasă, cât și a celor care contribuie la apariția revistei, TABOR se impune ca un model de publicație aflată între Tradiție și modernitate.

Și, pentru că ne aflăm la acest moment aniversar, se cuvine să adresăm redacției și colaboratorilor revistei TABOR, cu ocazia celor 10 ani de existență, urarea: La mulți ani, sănătate și inspirație! Vă mulțumim pentru că existați și pentru că ne oferiți această minunată revistă cu valențe spirituale autentice!

NB: Citatele utilizate în text aparțin lui Bartolomeu Anania, a se vedea *Argument - Prolegomene la un dialog interior*, TABOR, nr. 1 / aprilie 2007, pp. 5 - 7. Pentru cei interesați, informații despre *Grupul de Reflecție pentru Înnoirea Bisericii*, a se vedea Valeriu Anania, *Memorii*, Ed. Polirom, Iași, 2011, pp. 672 - 699.

COMITETUL DE REDACȚIE:

Președinte:
IPS Arhiepiscopul și Mitropolitul ANDREI ANDREICUȚ

Vicepreședinte:
PS Episcopul-vicar VASILE SOMEȘANUL

Membri:
Consilier cultural Pr. dr. Bogdan Ivanov, Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, Pr. prof. dr. Liviu Vidican-Manciu

Director:
Pr. dr. Cătălin Pălimaru

RENAȘTEREA

Editura Renașterea * Piața Avram Iancu, 18
400117, Cluj-Napoca * Telefon / Fax 0264-59.96.49
Internet: www.renasterea-cluj.ro
E-mail: revista@renasterea-cluj.ro

CUI (CF) 4547095
IBAN: RO84 BTRL 0130 1205 P129 1800
Banca Transilvania, Cluj (Revista RENASTEREA)
ISSN: 1223-4435

Redactor responsabil:
Pr. Florin-Cătălin Ghiț

Tehnoredactor: Pr. Eugen Mera

DIFUZAREA:
Pr. Nicolae-Dragoș Kerekes

COLABORATORI PERMANENȚI:
Mircea-Gheorghe Abrudan, Mircea Gelu Buta, Dacian But Căpușan, Alexandru Dărăban, Cezar Login, Ierom. Maxim Morariu, Marcel Muntean, Alexandru Nemoianu, Protos. Simeon Pinte, Aurel Sasu, Paul Siladi, Nicolae Turcan, Protos. Benedict Vesa

„Să faceți ce am făcut noi!” Pelerinaj dedicat martirilor care au pățimit în închisorile comuniste

Tatiana Onilov

 În ocazia anului comemorativ Justinian Patriarhul și al apărătorilor Ortodoxiei în timpul comunismului în Patriarhia Română, Asociația Studenților Creștini Ortodocși Români (ASCOR), filiala Cluj-Napoca, a organizat în perioada 28 aprilie – 2 mai primul tur național al pelerinajului dedicat tuturor celor care au pățimit în timpul regimului concentraționar comunist din România. Traseul a cuprins cele mai importante închisori comuniste, morminte și mănăstiri, care încă mai poartă vie amintirea celor care au pățimit, care au suferit, dar care au ieșit biruitori din toate detențiile. **ÎNCHISORILE COMUNISTE. CRUCEA PE CARE A FOST RĂSTIGNITĂ ȚARA** a fost leitmotivul acestui periplu duhovnicesc.

Pelerinajul dedicat mărturisitorilor martiri români din temnițele comuniste a fost gândit de către membrii ASCOR încă de la începutul anului universitar sau poate chiar mai de demult. Pe parcursul anilor, tinerii au avut marea bucurie de a-i întâlni pe mulți dintre foștii deținuți politici, având șansa, cu diferite ocazii și în diverse împrejurări, de a asculta mărturiile domnilor Demostene Andronescu, ale lui Nicolae Purcarea, ale eruditului profesor universitar Raul Volcinschi, ale doamnei Aspazia Oțel Petrescu, precum și ale altor pătimitori care astăzi nu mai sunt printre noi. Dorința de a-i cinsti, dorul de a da mână cu eroii neamului care încă mai sunt în viață și de a le mulțumi pentru jertfa adusă i-a determinat pe cei din conducerea asociației tinerilor creștini ortodocși din Cluj să organizeze această călătorie de mare valoare duhovnicescă. Drumul a fost lung, ritmul alert, destinațiile multiple; din când în când își mai făcea loc oboseala, dar, așa cum mărturisesc participanții, „pelerinajul a deschis noi înțelesuri, a pus bazele unor noi începuturi, a revelat adevăruri de mulți neștiute, a ridicat semne de întrebare referitoare la ceea ce ar trebui să facă tânăra generație pentru a fi în duhul celor care au murit pentru neam, înghițiți de un regim nimicitor de valori, dar a adus și multe bucurii, mai ales după întâlnirile cu cei de pe urmă cavaleri, reprezentanți ai generației luptătoare pentru Ortodoxie, pentru neam și pentru țară. „Toate cărțile, toată literatura concentraționară nu valorează cât o întâlnire cu acești oameni!”, a fost unul dintre gândurile lui Mihai, care la final de pelerinaj și-a exprimat nădejdea că tânăra generație va ști să facă ce au făcut ei, neînfricării Don Quijotși ai spațiului carpato-danubiano-pontic.

Prima zi

Penitenciarul de la Gherla, mina de la Baia-Sprie, Memorialul Durerii de la Sighet, Mănăstirea Petru Vodă

În drum spre Gherla, aflăm povestea „Îngerului închisorilor comuniste”. Doamna Maria Josan citește un amplu articol despre Greti, tânăra care a făcut cele mai frumoase și mai dătătoare de nădejde gesturi pentru deținuții politici de la Gherla. De la geamul casei ei, situată vizavi de penitenciar, a comunicat cu cei de

după gratii prin diferite metode ingenioase. Gertrud Bader, o adolescentă care a înfruntat regimul cu multă dăruire și curaj, este o mărturie zguduitoare că mila, străpungerea inimii, dorința de a ridica povara de pe umerii greu aplecați ai unor nevinovați trimiși în penitenciare pentru vina de a-și fi iubit țara și de a-și fi apărat credința pot trece printre zăbrele și printre ziduri. A învățat alfabetul Morse și a comunicat cu osândiții de-a lungul mai multor luni la sfârșitul anilor '50, transmițându-le vești din afară, dar și aflând poveștile lor de viață. A reușit să organizeze pentru ei întâlniri clandestine cu rudele și cu iubitele lor. Condiția pentru ca întvederea să se producă era ca logodnicele și soțiile celor închiși să vină în cimitirul situat chiar lângă zidul închisorii. Mai trebuia ca vizitatoarea să aibă în mână un buchet mare de flori albe sau roșii, astfel încât cel care o aștepta să o poată vedea de la geamul temniței.

Astăzi, există mărturii ale foștilor deținuți politici despre adolescența care le-a adus o oază de lumină în hăul ce le-a înghițit cei mai frumoși ani de viață. Greti a fost pentru mulți întemnițată „îngerul dătător de nădejde”, a fost lumina din capătul tunelului. Într-un regim atroce era cu neputință ca această activitate să se desfășoare pe o perioadă mai îndelungată. La data de 8 august 1958, la vârsta de doar 17 ani, Gertrud Bader a fost arestată și condamnată la șapte ani de închisoare. A petrecut doi ani în închisorile comuniste, trecând prin penitenciarele de la Cluj, Miercurea Ciuc și la sfârșit, după ce a fost grațiată, a fost dusă chiar la Gherla, fiind eliberată după câteva săptămâni.

În prezent, după ce a petrecut o bună parte din viața ei în Germania, distinsa doamnă își duce traiul chiar la Cluj, alături de soțul bolnav de Alzheimer, pe care îl îngrijește cu abnegație. La cei 75 de ani, Gertrud Bader, după căsătorie Czell, nu își arogă rolul de eroină, dimpotrivă, îi displace întru totul acest apelativ și chiar îl refuză din start, menționând că ea a fost „doar un copil puternic, pe când adevăratele femei-eroine au fost cele din închisori, care au stat departe de familie și de copiii lor”.

Penitenciarul de maximă siguranță de la Gherla

Povestea de viață a adolescentei Greti a răscolit sufletele pelerinilor. La încheierea articolului despre tânăra temerară ne apropiam de penitenciarul de maximă siguranță din Gherla, prima destinație din pelerinajul care avea să dureze cinci zile și pe parcursul căruia aveam să aflăm încă multe alte biografii uluitoare ale unor personalități marcante ce au dat dovadă de vitejie, demnitate, solidaritate, jertfă atât în timpul detenției lor cât și la ieșirea în libertate. La intrarea în închisoarea din Gherla ne-a întâmpinat Părintele Petru Adrian Drăgan, preotul misionar de mai bine de 20 de ani la capela din incinta închisorii. Timp de aproape o oră, ne-a povestit despre istoricul capelei, despre tipologia deținuților, despre activitățile lor, dar și despre programul liturgic la care participă cei care își execută la Gherla pedeapsa privativă de libertate.

La ieșirea din capelă, Părintele Petru Adrian ne îndeamnă să mirosim cedrul din curte. Miroase a portocală, a primăvară, a dor de viață. Oare deținuții din timpul regimului comunist au putut mirosi vreodată un fir de cedru? Nu știm, dar simțim că mireasma osemintelor lor găsite de-a lungul timpului în gropile comune din închisorile și din toate coloniile de muncă silnică din România cuprinde acum toată primăvara, tot mirosul reînvierii neamului nostru. Doar așa putem înțelege afirmația Părintelui Ioan Iovan: *A fost frumos la Gherla.*

Baia Sprie, Sighet, Mănăstirea Petru Vodă

Ne continuăm drumul. Mergem spre mina de la Baia Sprie – astăzi o ruină –, dar care adăpostește atâta istorie. La intrarea în fosta mină, cu binecuvântarea Părintelui Iustin Pârnu, a fost ridicat un mic paradis unde sunt moaștele Sfintei Varvara, ocrotitoarea minerilor. Intrarea în paradis e simbolică: niște șine, aidoma acelor pe care odinioară erau transportate roabele grele împinse de deținuții politici. Un paznic ne iese în cale și ne spune că în prezent mina este insolubilă. Am încercat să aflăm mai multe detalii despre evenimentele de la mină, dar întrebările noastre au rămas fără răspunsuri concrete. Se pare că prea puțin se știe despre pătimirile din acest loc. Cu toate acestea, ne-am simțit impliniți că am ajuns aici, că am făcut un scurt

popas și că am cântat *Hristos a Înviat* și pentru cei care s-au prăpădit la Cavnic și la Baia Sprie.

La Sighet vizităm Memorialul Durerii. Redescoperim spațiul unde an de an se adună tot mai multă informație. Pereții memorialului sunt tapetați cu fotografiile multor martiri care s-au perindat prin spațiul concentraționar românesc al secolului trecut. Hărțile cu închisorile comuniste, dar și cele cu locurile unde deținuții erau exterminați prin munca extenuantă, ilustrarea penitenciarelor pentru femei și elevi, fostele celule organizate după diverse tipuri de informație (conținând date despre falsificare alegerilor înainte de instaurarea Partidului Comunist în România, despre restructurarea Securității, despre instaurarea în funcțiile cele mai importante a oamenilor aserviți Moscovei, despre felurile de tortură aplicată în temnițe, despre deportarea familiilor în Bărăgan, despre deportarea basarabenilor, despre lichidarea elitei și a liderilor politici ai vremii, despre colectivizare care a contribuit la exproprierea țăranilor, despre rezistența din munți etc.) contribuie la înțelegerea, dar mai ales la asumarea trecutului.

Suntem responsabili pentru păstrarea adevărului netrunchiat și pentru cinstirea memoriei celor care au considerat, în frunte cu Petre Țuțea, că: „dacă au murit în lanțuri și în haine vârgate, nu ei au făcut cinste poporului român, ci poporul român le-a făcut lor cinste să moară pentru el”.

În capela memorialului cântăm *Hristos a Înviat*, după care părăsim din nou la drum lung. Peste tot ne însoțesc florile de măr, verdele crud, petecul de cer senin, soarele și galbenul plin de viață al rapiței. E ca și cum am avea posibilitatea de a pune în balanță durerea, chinul, suferințele celor care au trecut prin închisori cu marele dar pe care îl avem noi, cel de a contempla natura, de a Îi da Slava lui Dumnezeu pentru toate și de a înțelege catastrofa sufletească a celor care în temnițe fiind năzuiau, visau, aduimcau natura doar din amintiri.

Târziu, ajungem la Mănăstirea Petru Vodă, unde, cu resturile de puteri, participăm la privegherea de noapte, la Liturgia a cărei binecuvântare de final întâmpină zorii unei noi zile. Ne închinăm la moaștele din Biserică; nerăbdători ne plecăm genunchii la mormântul Părintelui Iustin Pârnu. Pe fiecare dintre cele patru coloane de piatră care înconjoară mormântul scrie câte un cuvânt-cheie care ne atenționează parcă să ne presărăm viața cu: rugăciune, ascultare, pocăință și unitate.

A doua zi

Mănăstirea Petru Vodă, întâlnire cu doamna Aspazia Oțel Petrescu, Mănăstirea Diaconești, popas la Târgu Ocna, Mănăstirea Poiana Mărului

Dimineața, mergem la cimitirul mănăstirii pentru a aduce recunoștință, rugăciune și psalmodiere Părintelui Gheorghe Calciu Dumitreasa, poetului Radu Gyr, prin ei, tuturor celor care au pățimit. Îngenunchem iar și iar la mormântul Părintelui Iustin Pârnu.

Plecăm spre Roman. Ne așteaptă o întâlnire cu doamna Aspazia Oțel Petrescu. Ne cuprinde o tainică stare de emoție, dar încă nu știm ce val de bucurie, ce trăire, ce sensibilitate și gingășie ne vor învăli când o vom întâlni pe doamna martiră mărturisitoare a neamului nostru.

La Roman e timp frumos. La Roman, într-o casă cu două odăi, intră aproape 50 de tineri dornici de a săruta mâna celei care încă mai da mărturie despre patimile, jertfa, dar și despre creșterea duhovnicescă a reprezentanților generației din 1948

din care a făcut parte. Mult îmbătrânită, mult slăbită, mult împuținată trușește, dar foarte stoică, doamna Aspazia Oțel Petrescu îi întâmpină pe fiecare în prag, îi îmbrățișează, îi sărută, având pentru fiecare câte un cuvânt de mângâiere, câte o exprimare a mirării pentru multa tinerețe care îi pășește pragul. „Câtă tinerețe! Nu mai nădăjduiam să îmbrățișez atâtea suflete tinere. Ești înalt ca un brad”, îi spune doamna Aspazia unuia dintre băieții care se apleacă cu multă evlavie și cade în brațele purtătoare de jertfă, vrând, parcă, să îi mângâie durerea care, în timp, s-a preschimbat în bucurie.

Apoi, ne-am așezat să o ascultăm. Și ochii noștri nu s-au mai putut dezlipi de ochii când surâzători, când plini de lacrimi, când încurajatori ai doamnei neamului românesc. Ne-a vorbit neîntrerupt timp de două ore și cât ne-ar mai fi istorisit dacă nu ar fi trebuit să plecăm. Toate cuvintele dumneaei au putere și trăire. Ne-a vorbit despre discernământ, despre bucuria inimii, despre nădejdea și încredințarea de neclintit că Dumnezeu poate transforma orice rău în cel mai mare bine. Ne-a sfătuit să nu deznădăjduim niciodată. Cel mai mult a vrut să accentueze că nimeni nu ar trebui să îi judece nicicând pe cei care au căzut în temnițele comuniste, mai ales cei de la Pitești, pentru că ei toți au fost victimele unor torturi care au depășit limita firii umane, lepădarea lor fiind rezultatul unei lucrări satanice de pervertire a chipului omenesc. Potrivit doamnei Aspazia Oțel Petrescu, osândiții care au suportat schingiuri de neimaginat nu au avut libertatea de a alege, libertate pe care nici Însuși Dumnezeu nu o încalcă, căderea lor nefiind deliberată, ci programată și indusă de către toți cei care au experimentat cât poate suporta firea umană.

La sfârșit ne-a încurajat și ne-a mărturisit că toată viața ei, atât în timpul detenției, dar și după eliberare, a avut în minte două sfaturi pe care le-a primit de la Părintele Arsenie Boca înainte de a fi fost încarcerată. „Cel ce vrea să scadă la crucea lui mai mult își adaugă” și „Trebuie să știi să îți lumânarea aprinsă în mijlocul furtunii” au fost sfaturile marelui duhovnic pentru cea care avea să sufere enorm, dar care avea să biruiască.

Cu greu ne-am despărțit de doamna Aspazia Oțel Petrescu. Pe chipurile multora se vădea emoția intensă, lacrimile care șiroiau, dar și recunoștința de a o mai fi întâlnit pe martira care a petrecut 14 ani în temnițele comuniste pentru un crez de care nu s-a lepădat nicicând.

La Mănăstirea Diaconești, am avut parte de un scurt, dar hotărât cuvânt de întărire al Părintelui Amfilohie Brânză. Maicile de aici ne-au omenit cu o masă îmbelșugată. Ne așteptau cu drag de dimineață. Dragostea lor s-a revărsat lin peste sufletele tinere.

Am făcut un scurt popas și la cimitirul din spatele închisorii de la Târgu Ocna. Nu puteam ocoli locul unde a pătimit *Sfântul Închisorilor*. La troița din inima cimitirului, la poalele căreia dăinuie chipul lui Valeriu Gafencu, ne-am adunat tăcut. Un șuvoi cald, cu picături mari, aidoma unei binecuvântări, ne-a mângâiat frunțile.

Plecând de la Târgu Ocna, gândindu-ne la ziua care s-a scurs, mulți dintre noi și-au făgăduit că se vor mai întoarce cât de curând în această parte a țării.

Spre seara, cărările unui drum forestier de vreo 3 kilometri trebuia să ne ducă spre un nou loc de găzduire. Această porțiune de drum a fost parcursă de majoritatea pelerinilor pe jos. Cu lanterne, intonând Cântările Învierii, după o jumătate de oră, am ajuns la destinație, la Mănăstirea Poiana Mărului. Părintele stareț Dionisie ne-a întâmpinat și cu multă grijă ne-a repartizat la locurile de cazare.

La Poiana Mărului ne-am bucurat de natură și de liniște, dar mai ales de Liturgia de duminică. Poiana Mărului este o mănăstire cu multă istorie în spate, fiind locul unde s-a nevoit Sfântul Va-

sile de la Poiana Mărului. Astăzi, așezământul monahal adăpostește o obște mică, dar cu multă rânduială.

A treia zi

Penitenciarul de la Râmnicu Sărat, Mănăstirea de la Poarta Albă, mormântul Părintelui Arsenie Papacioc de la Techirghiol, Mănăstirea Sfântul Ioan Casian

După Liturgia de la Mănăstirea Poiana Mărului, desfășurată într-o liniște aproape totală, după bucuria de a fi luat masa în sânul naturii, dar și după vizitarea vechii biserici de lemn cu hramul „Nașterii Maicii Domnului, care datează din anul 1733, fiind ctitoria Ieroschimonahului Vasile, purcedem din nou la drum. În această zi aveam să adunăm diverse emoții: de la îndurerare și consternare, la netăgăduit de multă bucurie și entuziasm. De altfel, nu doar stările sufletești au fost diferite, dar și peisajele naturii care s-au perindat.

La închisoarea din Râmnicu Sărat am intrat în celulele unde au fost zidiți de vii, izolați totalmente, liderul politic sau, cum mai este numit, „liderul moral al României” Corneliu Coposu, țărănul Ion Mihalache, dar și Corneliu Zelea Codreanu. Închisoarea e în paragină, dar fiecare zid, fiecare ușă scârțâindă, fiecare geam ferecat cu grele zăbrele povestește despre durerea ce s-a înscuibat în acest penitenciar. Despre lucrurile mai puțin știute din închisoarea tăcerii ne relatează domnul Nicu, paznicul de aproape 20 de ani al acestei instituții a ororii. Descoperim în povestitorul care ne face turul temniței un om cu inimă largă, știutor a tot ce s-a întâmplat aici, dornic de a păstra vie memoria celor care după 6-8 ani de izolare prin tăcere și-au pierdut graiul, iar la ieșire au reînvățat să vorbească. De la domnul Nicu aflăm detalii despre activitatea lui Alexandru Vișinescu, fost comandant al penitenciarului Râmnicu Sărat, care a deținut și alte poziții în sistemul penitenciar comunist, activând la începutul anilor '50 în unitățile carcerale Mislea și Jilava. Rămânem uluiți când ni se spune că torturile de aici erau atât de multe și atât de intense, încât Alexandru Vișinescu era nevoit să apeleze la echipajele de pompieri pentru a spăla pereții de sângele celor supuși supliciilor. De altfel, potrivit mai multor surse, Alexandru Vișinescu se considera a fi vinovat de moartea a 12 deținuți politici, care au fost bătuți, înfomețați și lăsați fără medicamente. La penitenciarul Râmnicu Sărat un vâl de îndurerare și tristețe ne cuprinde pe toți.

Totuși, după această stare apăsătoare, ne mai înviorăm la ieșirea din curtea închisorii. Domnul Nicu ne petrece cu un zâmbet larg, ne face cu mâna și ne spune că ne mai așteaptă. Suntem surprinși să aflăm că la Râmnicu Sărat locuiesc bunicii Roxanei Dincă, care, aflând că vom trece prin oraș, s-au pregătit din timp și ne-au adus merinde care mai de care, așa ca pentru vreo 50 de nepoți plecați la drum lung. Toate bucatele (ouă roșii, plăcinte, prăjituri, covrigi și ceai) au fost savurate din plin.

Și nu reușim să ne revenim din plăcuta uluire, că ajungem la Poarta Albă, acolo unde a fost ridicată, tot cu binecuvântarea Părintelui Iustin Pârveu, Mănăstirea Tuturor Sfinților Români. Faptul că am ajuns pe înserat, nu a împiedicat-o pe Maica stareță Eleodora să ne întâmpine ca pe niște oaspeți mult așteptați. În Maica Eleodora am descoperit chipul maternității jertfelnice, dar și al monahiei dedicate misiunii pe care o are de îndeplinit la Poarta Alba. Suntem uimiți de frumusețea mănăstirii ridicate într-un timp foarte scurt pe locul unde în timpul regimului comunist a fost cel mai sângeros șantier pentru deținuți care au fost osândiți să muncească la construcția Canalului Dunăre-Marea Neagră. Maica Eleodora ne îmbie să venim la hramul mănăstirii, spunând că nu putem lipsi de la un praznic atât de important pentru neamul nostru. Această monahie, cândva o femeie de afaceri de succes, știe să le rânduiască pe toate la cel mai înalt nivel. Nu doar abilitățile de organizator o ajută, ci, mai ales, sfătuirea cu Părintele Iustin Pârveu. „Îmi răspunde ori de câte ori am nevoie. Intervine foarte rapid și cu răspunsuri concrete”, ne mărturisește Maica Eleodora. La plecare, nu ne lasă până când nu îi promitem că vom mai reveni. Ne va aștepta cât de curând. O credem, pentru că ne-a copleșit cu dragostea și bucuria sinceră încă de când am intrat în mănăstire.

Ne mai rămâne timp să ne închinăm la mormântul Părintelui Arsenie Papacioc și, de la Techirghiol, să ajungem la Mănăstirea Sfântului Ioan Casian.

A patra zi

Mănăstirea Sfântului Ioan Casian, penitenciarul de la Jilava – întâlnire cu foștii deținuți politici Marcel Petrișor și Jac Iamandi, Mănăstirea Cernica, închisoarea de la Pitești

Cea mai lungă, cea mai plină de încărcătură emoțională, de trăire duhovnicească, dar și cea mai evenimentială a fost cea de-a patra zi a pelerinajului.

De dimineață, la Mănăstirea Sfântului Ioan Casian am

mers la peștera Sfântului Ioan, de unde am văzut peisaje extraordinare. Starețul mănăstirii, Protosinghelul Iustin Petre, ne-a vorbit cu multa bucurie. Apoi ne-a binecuvântat pentru drum. Urma să ajungem la Jilava.

La Jilava ne așteptau doi cavaleri ai aceluiași crez, doi pătimitori care s-au perindat în majoritatea închisorilor comuniste. Am petrecut două ore cu domnii Marcel Petrișor și Jac Iamandi, parcurgând la pas Fortul 13 Jilava. S-au derulat amintiri și povestiri din timpul detenției acestor incurabili luptători pentru neam. Domnul Marcel Petrișor, un povestitor de mare calibrul, ne-a cucerit. Printre amintirile apăsătoare despre cele mai negre zile petrecute la Jilava alături de Costache Oprișan și de Părintele Gheorghe Calciu-Dumitreasa, de-a lungul turului acestei fortărețe, a știut să strecoare cu multă măiestrie fragmente pline de umor din timpul experienței sale carcerale. De fapt, ceea ce ne-a uimit cel mai mult a fost starea de vioiciune, simțul umorului și tinerețea de care au dat și încă mai dau dovadă domnul Marcel Petrișor la vârsta de aproape 90 de ani și domnul Jac Iamandi la cei 94 de ani ai săi. Atunci când sunt chemați să le vorbească tinerilor sunt mereu gata, chiar dacă de multe ori starea de sănătate nu le permite. Și la întâlnirea cu pelerinii de la Cluj, domnul Jac Iamandi a venit cu grăbire, nu a stat pe gânduri, în pofida faptului că făcuse o criză de rinichi în acea zi. Ne-a mărturisit că a fost impresionat de acest pelerinaj organizat de ASCOR Cluj-Napoca.

Mărturiile celor doi invitați merită un articol separat pentru că prea multe au fost spuse, fiecare cuvânt, fiecare sfat valorând cât o bibliotecă de cărți. Dintre cuvintele tari care ne-au pătruns la inimă au fost cele care se refereau la capacitatea foștilor deținuți politici de a-i fi iertat pe torționarii și pe călăii care i-au schingiuit; la faptul că datorită credinței, familiei și simțului umorului au rezistat și au ieșit demni din închisori. Ne-a uimit și hotărârea lor de a rămâne fideli aceluiași crez, aceluiași valori. Întrebați de tineri ce ar trebui să facă tânăra generație în vremurile de acum, atât domnul Marcel Petrișor, cât și domnul Jac Iamandi ne-au spus într-un glas: „Sa faceți ca noi!” și îndemnul a fost repetat de mai multe ori.

La ieșire, la poarta penitenciarului Jilava, doi eroi ai neamului au fost aplaudați și au fost îmbrățișați de fiecare membru al grupului. Li s-au adus mulțumiri pentru că s-au făcut temelie jertfitoare pe care să se rezidească neamul românesc.

Pelerinajul a continuat cu un scurt popas la Mănăstirea Cernica. Aici ne-am închinat la moaștele Sfinților Calinic și Gheorghe. Ne-am plecat genunchii și am intonat *Hristos a înviat* la mormântul Părintelui Dumitru Stăniloae, al Lidiei Stăniloae, al Părintelui Benedict Ghiuș, al lui Ioan Ianolide și al lui Daniel Turcea.

Ultima destinație a acestei zile a fost penitenciarul de la Pitești – locul maximei pătimiri ai celor care au trecut pe acolo, locul unde și noi trecem prin momente grele. La Pitești am simțit încărcătura și tensiunea, durerea vremurilor de grea încercare a poporului român.

A cincea zi

Mănăstirea Cozia, Penitenciarul de la Făgăraș, Mănăstirea Sâmbăta, Aiud

În ultima zi, am participat la Liturgia de la Mănăstirea Cozia și am admirat Oltul, recitând poezii pe malul râului pe care a călcat Mircea cel Bătrân.

La Făgăraș ne-am întâlnit cu președintele asociației foștilor deținuți politici, domnul Augustin Răduță, care ne-a povestit despre anii petrecuți în temnițele comuniste, dar și despre implicarea sa în ridicarea unui monument dedicat celor care au pățit sub regimul roșu din secolul XX.

Am redescoperit bucuria pe care o transmitea Părintele Teofil Părăian atunci când am vizitat la Mănăstirea Sâmbăta chilia în care s-a nevoit și în care a lucrat unul dintre cei mai iubii duhovnici români.

La vreme de înserare, ne-am închinat la moaștele pătimitorilor de la Aiud și ne-am rugat în tihnă, mulțumindu-le tuturor sfinților mărturisitori martiri din timpul prigoanei comuniste pentru prilejul de fi mers la locurile unde și-au vărsat sângele pentru ca noi să mai dăinuim ca neam.

Echipa: Tatiana Onilov, Andrei Mitrică, Gabriela Bulgaru, Ana-Maria Neag, Dana Filaropol, Andreea Micu, Iulia Anamaria Mureșan, Oana Laura Dăgă, Romina Sopoian.

Adresa ASCOR:
Biserica din Hașdeu 45
Cluj-Napoca

Redacția FILOCALIA:
Piața Avram Iancu, nr. 18,
Cluj-Napoca

Fax: 0264/595 300

ISSN: 1224-0567

revista.filocalia@yahoo.com